

Protokół

24. posiedzenia, V. sesyi, V. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 17. Stycznia 1888.

Początek o godzinie 11. minut 45.

Przewodniczący: Marszałek krajowy J. E. hr. Jan Tarnowski.

Sekretarze: pp. Wł. ks. Sapieha, St. hr. Badeni i ks. Siczynski.

Obeonych posłów 118.

Ze strony c. k. Rządu: c. k. Namiestnik J. E. Filip Zaleski.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i zagaja posiedzenie.

Protokół z 23. posiedzenia złożonym jest do przeglądu w biurze Sejmowem.

Sekretarz p. ks. Siczynski czyta spis petycyj wniesionych po dzień 17. Stycznia b. r. od Nr. 1180 do Nr. 1205 włącznie, które przydzielono następującym komisjom:

Komisji drogowej L. 1180, 1182 i 1183.

Komisji administracyjnej L. 1181 i 1185.

Komisji asekuracyjnej L. 1184.

Komisji szkolnej L. 1186, 1193, 1197.

Przy odczytywaniu petycji do L. 1198 przemawia p. Wł. Wolański i wnosi, ażeby petycję tę odesłać do komisji szkolnej z poleceniem, iżby w tym przedmiocie zdała sprawę jeszcze przed upływem bieżącej sesyi sejmowej.

Izba w głosowaniu uchwała zgodnie z wnioskiem p. Wł. Wolańskiego.

Następnie przekazuje Izba komisji szkolnej jeszcze petycje do L. 1199, 1200, 1201, 1202, 1203 i 1205.

Komisji gorzelnianej przekazano petycje do L. 1187 i 1188.

Komisji petycyjnej L. 1189.

Komisji gospodarstwa krajowego L. 1190.

Komisji budżetowej L. 1191, 1192, 1194, 1195 i 1196.

Komisji administracyjnej L. 1204.

P. St. Badeni interpeluje przewodniczącego komisji gorzelanej w przedmiocie załatwienia petycji w sprawie opodatkowania gorzelu tej komisji przydzielonych.

P. Starowiejski odpowiada na tę interpelacyą.

Sekretarz p. St. Badeni czyta następujący dostatecznie poparty wniosek naglący:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu założyć dwa domy składowe, a mianowicie w Krakowie i we Lwowie i wyznacza na cel powyższy po 150.000 zł. w. a. na każdy dom — razem 300.000 zł.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki do wysokości 300.000 zł. w. a. i do użycia tej pożyczki na pokrycie kosztów założenia dwóch domów składowych w Krakowie i we Lwowie.

3. Na oprocentowanie i umorzenie pożyczki ad 2. otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 21.000 zł. w. a. na r. 1888.

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu zawarcie umowy z odpowiednimi instytucjami, któreby objęły zarząd założonych przez kraj domów składowych, a to na podstawie gwarancji, którąby kraj przyjął na siebie do pewnej wysokości za niedobór, jakiby wynikł z administracji tychże domów składowych.

5. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wezwać gminy miast Krakowa i Lwowa, aby przyczyniły się do pokrycia kosztów utrzymania domów składowych, osobliwie przez wzięcie odpowiedniego udziału w gwarancji ad 4.

6. Sejm upoważnia Wydział krajowy do oznaczenia wysokości gwarancji kraju za niedobór, jakiby wynikł z administracji domów składowych pod warunkiem, że gminy miast Lwowa i Krakowa wezmą odpowiedni udział w pokryciu kosztów założenia lub utrzymania domów składowych.

Seweryn Hensel, Abrahamowicz, Augustynowicz,
wnioskodawcy.

Wernicki, Wolański, Wł. Struszkiewicz, St. Badeni, E. Dembowski, Wereszczyński, Męciński, Artur Potocki, Wincenty Gnoiński, Gorayski, Łubieński, K. Badeni, Hausner, Chamiec, Klucki, Wodzicki.

Przemawia p. Abrahamowicz i wnosi, iżby na podstawie postanowień §. 46. regulaminu przystąpić natychmiast do pierwszego czytania powyższego wniosku.

Izba w głosowaniu popiera nagłość powyższego wniosku.

P. Abrahamowicz uzasadnia swój wniosek — zaś pod względem formalnym wnosi odesłanie takowego do komisji gospodarstwa krajowego z poleceniem, by komisja ta jeszcze na bieżącej sesji weszła ze sprawozdaniem w tym przedmiocie.

Izba w głosowaniu uchwała zgodnie z wnioskiem p. Abrahamowicza.

Sekretarz p. St. Badeni czyta następujący dostatecznie poparty wniosek naglący.

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Wzywa się c. k. Rząd, by na mocy przysługujących mu praw, względnie wpływu, postarał się o stałą reformę taryf kolejowych w tym duchu, by w ruchu wewnętrznym i przewozowym, produkcja zagraniczna nie była protegowaną za pomocą najrozmaitszych karteli i rafałki taryfowych w obec i ze szkodą produkcji krajowej.

II. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, ażeby ze względu na termin, w którym w moc artykułu 19. koncesji z dnia 3. Czerwca 1857. służyć będzie państwu prawo wykupna kolei Karola-Ludwika, po dokładnem zbadaniu stosunków zarządu tejże kolei rozważył, czy przy tej sposobności nie dałyby się wprowadzić zmiany, których wymaga interes państwa i kraju naszego, a w szczególności, czy nie byłoby wskazaniem przyjęcie na rzecz Państwa podlegającej wykupna części tejże kolei.

Lwów dnia 17. Stycznia 1888.

Wł. Struszkiewicz, W. Gnoiński, Gorayski, W. Sapięha, Wernicki, Rej, J. Męciński, Abrahamowicz, Mazaraki, W. Koziebrodzki, St. Stadnicki, R. Łubieński, ks. Sawa, Sanguszko, Wodzicki, Dembowski, St. Jędrzejowicz, Dr. Spis, Mieroszowski, Artur Potocki, Onyszkiewicz, Czerkawski, L. Sapięha, Lasocki, W. Rogoyski, Hausner, Romer, Żuk-Skarszewski, Wasilewski, Roman Potocki w. r.

Przemawia p. Struszkiewicz i wnosi przystąpienie natychmiast do pierwszego czytania tego wniosku.

Izba w głosowaniu popiera nagłość tego wniosku.

P. Struszkiewicz uzasadnia swój wniosek, zaś pod względem formalnym wnosi odesłanie takowego do komisji drogowej z poleceniem, iżby sprawozdanie w tej mierze bez drukowania jeszcze na bieżącej sesji Wys. Sejmowi przedłożyła.

Izba w głosowaniu uchwała zgodnie z wnioskiem p. Struszkiewicza.

Przystąpiono do porządku dziennego którego pierwszym punktem jest:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiółka Chatki ze związku gminy Jastrzębków a przyłączenia go do gminy Sroki ad Szczerzec w powiecie Lwowskim.

Sprawozdawca poseł Smolka wnosi odesłanie powyższego przedmiotu do komisji administracyjnej.

Izba uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje z kolei:

Sprawozdanie komisji wybranej w celu postawienia wniosku do uczczenia 40 rocznicy wstąpienia na tron Jego Cesarskiej i Królewskiej Apostolskiej Mości Najjaśniejszego Pana.

W zastępstwie sprawozdawcy p. J. E. Alfreda Potockiego p. ks. Eustachy Sanguszko czyta sprawozdanie z wnioskiem w powyższym przedmiocie w brzmieniu następującem:

Sprawozdanie komisji wybranej w celu postawienia wniosku do uczczenia 40tej rocznicy wstąpienia na tron J. C. i Kr. Apostolskiej Mości Najjaśniejszego Pana.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 16. Grudnia 1887 postawił Marszałek krajowy Jan Tarnowski wspólnie z Najprzewielebniejszym Księdzem Metropolita Sylwestrem Sembratowiczem, zastępcą Marszałka krajowego, wniosek, który wraz motywami opiewa:

Wysoki Sejmie!

„W dniu 2. Grudnia 1888 r. przypada 40ta rocznica wstąpienia na tron Jego Cesarsko i Królewsko Apostolskiej Mości Najjaśniejszego Cesarza i Króla, a dzień ten pamiętny będzie przez wszystkie ludy Monarchii uroczyste obchodzony.

Kraj nasz przejęty najżywszą i najgoretszą wdzięcznością za tyle doznanych łask, za ojcowską opiekę, jaką najmiłościwiej nam panujący Monarcha zawsze go otaczał, pragnie z danej sposobności skorzystać i w chwili tak uroczystej złożyć u Stóp Tronu nowy dowód swej miłości do Monarchii, przywiązania do dynastji, wdzięczności za przeszłość, a wiary i zaufania w przyszłość.

Z uczuciem niezachwianej wierności łączy się w sercach naszych ufność, z jaką widzimy nasze losy przez Opatrzność w Jego rękę złożone.

Ażebym tym uczuciom dać wyrz jednomyślny i objawić je w sposób podniosły, stawiamy wniosek naglający:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wybiera się komisją z 12 członków składać się mającą, której zadaniem będzie zastanowić się nad sposobem uczczenia 40tej rocznicy wstąpienia na tron J. C. i Król. Mości Najjaśniejszego Pana i postawić Sejmowi odpowiednie wnioski.“

Jednomyślnem uchwaleniem tego wniosku Sejm pospieszył złożyć dowód, jak pożądaną dlań jest sposobność, pozwalająca mu objawić wdzięczność i przywiązanie dla Najdostojniejszej Osoby Najjaśniejszego Pana, którego Monarsza mądrość i głębokie poczucie sprawiedliwości stało się źródłem łask, jakie spłynęły na kraj nasz pod jego berłem.

W wykonaniu powziętej uchwały, komisya sądzi, że najodpowiedniej spełnia powierzone sobie zadanie postawieniem wniosków w sprawie dla Monarchii pożytecznej; a dla kraju wielce doniosłej; dając naszej młodzieży możność kształcenia się do wyższej służby wojskowej i wskazując jej do tego drogę.

Komisya wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

- I. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ustanawia fundacyę wieczystą Imienia Jego Cesarzko i Królewsko Apostolskiej Mości Cesarza Franciszka Józefa I., przeznaczoną na kształcenie młodzieży polskiego i ruskiego pochodzenia z Galicyi bez różnicy wyznania, obrządku i stanu w zakładach wojskowych i przeznacza na ten cel po wieczne czasy rocznych dwanaście tysięcy zł. w. a.
- II. Wydział krajowy uprosi J. C. i Król. Mość, by raczył łaskawie przyjąć rozdawnictwo tych stypendyów na podstawie każdorocznych wniosków Wydziału krajowego.
- III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu bezzwłoczne podjęcie rokowań w celu wprowadzenia w życie tej fundacyi, która w głównej i przeważnej mierze ma zapewniać młodzieży miejsca funduszowe w c. k. wyższych zakładach wojskowych.

Przewodniczący:
Tarnowski.

Spawozdawca:
Alfred Potocki.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda a Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca czyta ustęp I., II. i III. wniosku komisyi.

Izba w głosowaniu uchwała **j e d n o m y ś l n i e** ustęp I., II. i III. zgodnie z wnioskiem komisyi bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisyi szkolnej w przedmiocie nauczania języka niemieckiego w szkołach średnich.

Sprawozdawca poseł Czerkawski uwolniony od czytania sprawozdania czyta następujący wniosek komisyi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, przyjmując zakomunikowane przez Wydział krajowy sprawozdanie Rady szkolnej krajowej o stanie nauki języka niemieckiego w szkołach średnich krajowych do wiadomości, wzywa c. k. władze szkolne by nie ustawały w usiłowaniach do podniesienia tej nauki skierowanych, lecz owszem szczególniejszą ją otaczały opieką i przez zabezpieczenie jej poważnego w rzędzie innych przedmiotów szkolnej nauki stanowiska, przez pozyskiwanie i dobór światłych i dobrze ukwalifikowanych do niej, zawodowych nauczycieli, przez pomnożenie stypendyów dla sposobiących się do niej kandydatów, nareszcie przez ustalenie racjonalnej i praktycznej metody, i ściśle przestrzeganie pilnego i umiejętnego wykonywania jej zasad, dążyły do tego, iżby nasza młodzież po ukończeniu krajowych szkół średnich w całym zakresie jej pojęciu dostępnym poprawnie i swobodnie władała językiem niemieckim.“

Przemawia p. Antoniewicz, p. Golejewski, p. Antoniewicz powtórnie.

Po przemówieniu sprawozdawcy Izba w głosowaniu uchwała zgodnie z wnioskiem komisyi.

Z kolei następuje:

Sprawozdanie komisji edukacyjnej o wniosku posła Tadeusza Romanowicza w sprawie reformy szkół średnich.

Sprawozdawca poseł Wojciech Dzieduszycki uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zważywszy, że uchwała Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z dnia 14. Lipca 1880, w której Sejm wypowiedział swoją opinię o niezbędnej potrzebie reformy szkół średnich, i o kierunku, w jakimby ta reforma odpowiednio do potrzeb kraju dokonana być powinna — dotychczas nie odniosła skutku;

zważywszy, że według §. 11. lit. z) ustawy zasadniczej o Reprezentacji Państwa z dnia 21. Grudnia 1867, w związku z §. 12. tej ustawy, do zakresu działania Rady Państwa należy tylko uchwalanie zasad nauczania w gimnazyach, zaś do Sejmów krajowych należy całe ustawodawstwo o szkołach realnych, a co do gimnazyów cały ten zakres ustawodawczy, jaki Sejmom w sprawie szkół ludowych służy;

zważywszy, że odrębność historyczna i narodowa kraju naszego i właściwości charakteru narodowego domagają się z wielu względów odmiennego naukowego i dyscyplinarnego kierownictwa szkół średnich —

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Rząd, aby przy zamierzonej reformie szkół średnich uwzględnił odrębne potrzeby i właściwości kraju naszego, zapewniając jak największy wpływ na urządzenie i prowadzenie szkół czynnikiem krajowym i ustawodawczym, jako też administracyjnym.

Izba w głosowaniu uchwała zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia stałego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych.

Sprawozdawca poseł Jan Stadnicki uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki w imiennej wartości 700.000 zł. przez emisję 4½% obligów krajowych, oraz do udzielania z kapitału ztąd uzyskanego Spółkom wodnym na pokrycie datków konkurencyjnych, spłacalnych w ratach pożyczek, za opłatą procentów odpowiadających stopie procentowej kursu emisyjnego tych obligów, wraz z ewentualną należnością skarbową, tudzież dodatku na administracyą i na utworzenie specjalnej rezerwy, która winna osiągnąć 10% sumy pożyczonej.

2. Sejm uchwała dołączoną ustawę upoważniającą Wydział krajowy do zaciągnięcia powyższej pożyczki.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby z uwagi na cel tej pożyczki krajowej, tudzież na postanowienie §. 11. ust. z dn. 30. Czerwca 1884 r. Dz. p. p. Nr. 116 wyjednał w drodze ustawodawczej uwolnienie obligów tej pożyczki od wszelkich opłat i należności skarbowych oraz zezwolenie na lokowanie kapitałów fundacyi zakładów publicznych, pieniędzy pupilarnych, fideikomisowych i depozytowych oraz kaucyi służbowych w mających się emitować obligacyach.

4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przy udzielaniu Spółkom wodnym dalszych pożyczek z aktywów pożyczki melioracyjnej z r. 1888 zastosował termin zwrotów ściśle do okresu umorzenia zaciągniętej przez kraj pożyczki.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda a Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

JE. Marszałek podaje pod głosowanie Izby ustęp 1., 2. i 3. wniosku komisji.

Izba uchwała powyższe ustępy zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta ustęp 4. wniosku komisji.

Przemawia p. JE. hr. L. Wodzicki i wnosi następującą dostatecznie popartą poprawkę ustępu 4. wniosku komisji:

„Termin ostateczny, zwrotów amortyzacyjnych, zastosowywał ściśle do okresu umorzenia zaciągniętej przez kraj pożyczki.

Po przemówieniu sprawozdawcy, który nie sprzeciwia się poprawce, Izba w głosowaniu uchwala ustęp 4. zgodnie z wnioskiem p. L. Wodzickiego tak, że ust. 4. brzmieć teraz będzie jak następuje:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przy udzielaniu spółkom wodnym dalszych pożyczek z aktywów pożyczki melioracyjnej z r. 1888 termin ostateczny, zwrotów amortyzacyjnych, zastosowywał ściśle do okresu umorzenia zaciągniętej przez kraj pożyczki.“

Sprawozdawca czyta następujący projekt ustawy:

U s t a w a

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o zaciągnięciu pożyczki w imiennej wartości 700.000 zł. a. w. w celu ułatwienia spółkom wodnym pokrycia datków konkurencyjnych.

Za zgodą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam eo następuje:

§. 1.

W celu ułatwienia spółkom wodnym pokrycia datków konkurencyjnych, upoważnia się Wydział krajowy do zaciągnięcia pod jak najkorzystoiejszymi warunkami pożyczki imiennej wartości 700.000 zł. w. a. przez wypuszczenie w obieg obligów długu krajowego.

§. 2.

Wykonanie tej ustawy poruczam Memu Ministrowi skarbu i spraw wewnętrznych.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, a Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

JE. Marszałek podaje pod głosowanie §. 1. i §. 2. Tytuł i wstęp projektu ustawy.

Izba w głosowaniu uchwala §. 1. i §. 2. oraz tytuł i wstęp projektu ustawy zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania bez czytania, uchwala Izba cały projekt ustawy w trzeciem czytaniu.

Sprawozdawca czyta:

Niniejszem sprawozdaniem załatwione są petycje: l. 1144 pet. 953, l. 1145 pet. 954, l. 499 pet. 402, l. 868 pet. 732, l. 973 pet. 813, l. 933 pet. 786, l. 946 pet. 797, l. 932 pet. 785, l. 874 pet. 738, l. 899 pet. 755.

Izba przyjmuje ten wniosek bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji przemysłowej o przedłożeniu Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego.

(Część II. Pożyczki i zasiłki udzielane dla rozwoju przemysłu krajowego).

Sprawozdawca poseł Tadeusz Dzieduszycki uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w zakresie udzielania pożyczek i zasiłków dla rozwoju przemysłu krajowego.

2. Petycje :

L. s. 354. Stanisława Kostrzewskiego w Samborze, o udzielenie pożyczki w kwocie 5.000 zł. ewentualnie 4.000 zł. na cele rozszerzenia fabryki i urządzenia odlewni żelaza;

L. s. 609. C. k. uprz. I. fabryki cykoryi firmy Fest Mayerhof & Wittmayer w Tarnowie o pożyczkę 25.000 zł. na podźwignienie przemysłu;

L. s. 661. Pinkasa Kramper, właściciela fabryki haftów w Stanisławowie, o udzielenie bezprocentowej pożyczki w kwocie 6 000 ewentualnie o subwencyę 1.000 zł.

L. s. 687. Antoniego Pfeiffer, cukiernika we Lwowie, o udzielenie pożyczki bezprocentowej w kwocie 500 zł.

L. s. 734. Stanisława Bandrowskiego w Krakowie, o udzielenie subwencji na urządzenie fabryki przyrządu do gaszenia ognia własnego patentowanego wynalazku.

L. s. 925. Adama Łokocza, konwisarza we Lwowie, o udzielenie subwencji w kwocie 500 zł. ewentualnie pożyczki w kwocie 1.000 zł. celem rozszerzenia przedsiębiorstwa;

L. s. 953. Stowarzyszenie robotników szewskich „Równość“ we Lwowie o udzielenie subwencji lub bezprocentowej pożyczki;

przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia po wysłuchaniu komisji krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego.

Izba w głosowaniu uchwała zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji gminnej z petycji Reprezentacji gminy miasta Podgórze w przedmiocie sprawowania tamże czynności policyjnych.

Sprawozdawca poseł Lasocki uwolniony od czytania sprawozdania czyta następujący wniosek komisji :

1. Wzywa się Wys. c. k. Rząd do przedłożenia Sejmowi na najbliższej sesji ustawy normującej policyjny własny zakres działania gminy m. Podgórze, przekazującej zaś równocześnie w myśl końcowego ustępu §. 27. ust. gmin. z r. 1866 załatwianie niektórych pojedynczych działów policyjnych tamże Ekspozyturze krakowskiej c. k. Dyrekcji policyi.

2. Wzywa się Wys. c. k. Rząd, by zwiększył personal straży bezpieczeństwa, przydzielony c. k. Ekspozyturze policyi w Podgórzu.

Przemawia p. Pilat i wnosi w miejsce ustępu 1. wniosku komisji następującą poprawkę dostatecznie popartą :

„Wzywa się c. k. Rząd do przedłożenia na najbliższej sesji projektu do ustawy przekazującej w myśl końcowego ustępu §. 27. ust. gm. z r. 1866 w mieście Podgórzu pewnych czynności policyi miejscowej organom rządowym.

Po przemówieniu sprawozdawcy który godzi się na poprawkę p. Pilata z pewną modyfikacją na którą wnioskodawca się zgadza mianowicie treści następującej :

Wzywa się c. k. Rząd do przedłożenia Sejmowi na najbliższej sesji projektu ustawy, przekazującej osobnym organom rządowym w myśl końcowego ustępu §. 27. ust. gm. z r. 1866, załatwianie niektórych czynności policyi miejscowej w Podgórzu.

Izba w głosowaniu uchwała ustęp 1 zgodnie z wnioskiem komisji względnie z poprawką p. Pilata, zmodyfikowaną i przyjętą przez sprawozdawcę.

Następnie uchwała Izba punkt 2gi zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego z petycji Towarzystwa gorzelników polskich, celem uzyskania subwencji na wydawnictwo czasopisma „Gorzelnik“.

Sprawozdawca poseł Edward Jędrzejowicz.

W zastępstwie sprawozdawcy p. J. Gnoiński uwolniony od czytania sprawozdania czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm upoważnia Wydział krajowy do udzielenia Towarzystwu gorzelników polskich na wydawnictwo czasopisma „Gorzelnik“ na rok 1888. subwencyę w kwocie 300 zł. w. a.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji administracyjnej z petycji domagających się utworzenia c. k. urzędów podatkowych w Mielnicy, Tuchowie, Bukowsku, Zabłotowie i Mszanie dolnej.

Sprawozdawca poseł Chamiec czyta:

L. s. 427, pet. 335, Sprawozdanie komisji administracyjnej o petycyach domagających się utworzenia c. k. urzędów podatkowych w Mielnicy, Tuchowie, Bukowsku, Zabłotowie i Mszanie dolnej.

Komisja administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę gmin i obszarów dworskich o utworzenie c. k. urzędów podatkowych w Mielnicy, Tuchowie, Bukowsku, Zabłotowie i Mszanie dolnej, odstępuje się c. k. Rządowi do możliwego uwzględnienia.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji podatkowej z petycyj Wydziału powiatowego w Kałuszu, Turce i Zbarażu względem obniżenia odsetków zwłoki od rządowych podatków.

Sprawozdawca poseł Romer czyta:

L. s. 52, pet. 22. Sprawozdanie komisji podatkowej o petycji Wydziałów powiatowych w Kałuszu, Turce i Zbarażu względem obniżenia odsetków zwłoki od rządowych podatków.

Komisja podatkowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę Wydziałów powiatowych w Kałuszu, Turce i Zbarażu odstępują się Wydziałowi krajowemu z poleceniem powiadomienia petentów równie jak i Wydział powiatowy w Sanoku o uchwale powziętej w tym względzie w izbie deputowanych Rady Państwa.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji administracyjnej:

a) z petycji gminy Pakoszówka o odpisanie kosztów szupasowania rodziny Romańczyków w kwocie 40 zł. 45 ct.;

b) z petycji gminy Szydłowiec o wyjednanie pozwolenia na wypędzanie owiec i nierogacizny na pastwisko za granicę i napowrót, tudzież o wyjednanie pozwolenia na wozenie i noszenie zielonej paszy i niewysianego nasienia.

Sprawozdawca poseł Kaszewko czyta:

L. s. 588, pet. 484. Sprawozdanie komisji administracyjnej o petycji gminy Pakoszówka o odpisanie kosztów szupasowania rodziny Romańczyków w kwocie 40 zł. 45 ct.

Komisja administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę gminy Pakoszówki do l. 588 o odpisanie zwrotu kosztów szupasowania rodziny Romańczyków w kwocie 40 zł. 45 ct. w. a. odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i odpowiedniego załatwienia.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta :

L. s. 478, pet. 382. Sprawozdanie komisji administracyjnej o petycyach gminy Szydłowiec o wyjednanie pozwolenia na wypędzanie owiec i nierogacizny na pastwisko za granicę i na powrót tudzież o wyjednanie pozwolenia na wożenie i noszenie zielonej paszy i niewysianego nasienia.

Komisya administracyjna wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Petycę gminy Szydłowiec do l. 478 i 479 o wyjednanie pozwolenia na wypędzanie owiec i nierogacizny na pastwisko za granicę rosyjs. i napowrót tudzież o wyjednanie pozwolenia na przewożenie paszy i niewysianego nasienia odstępuje się c. k. Rządowi do urzędowania.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje :

Sprawozdanie komisji petycyjnej z petycji gminy Ruda w powiecie Mieleckim w sprawie przyjęcia na fundusz krajowy kosztów utrzymania Hani Strahm w kwocie 1.255 zł. 40 ct. w Wiedniu.

Sprawozdawca poseł Płaziński uwolniony od czytania sprawozdania czyta następujący wniosek komisji :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Kwota 1.255 zł. 40 ct. należąca się gminie miasta Wiednia za utrzymanie Fani recte Hani Strahm od gminy Ruda ma być zapłacona z funduszu krajowego.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje :

Sprawozdanie komisji petycyjnej z petycji gminy miasta Doliny w sprawie umieszczenia zapory mytniczej na drodze rządowej Podkarpackie w pośrodku miasta.

Sprawozdawca poseł Pławicki.

W zastępstwie sprawozdawcy p. ks. Kopyciński uwolniony od czytania sprawozdania czyta następujący wniosek komisji :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Petycę gminy miasta Doliny odstępuje się Wysokiemu c. k. Rządowi do zbadania i spieszego załatwienia tej od lat ośmnastu wlokącej się sprawy.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje :

Sprawozdanie komisji petycyjnej :

a) z petycji gmin Mostki z Malinówką o przyznanie gminom prawa prezentowania duszpasterzy.

b) z petycji gmin Kielków, Męciszowa, Kandyn, Tuszyzna i Dębica w sprawie należyłości za dowóz kamieni na drogę krajową.

Sprawozdawca poseł Strasser czyta :

L. s. 519, pet. 419. Sprawozdanie komisji petycyjnej o petycji gmin Mostki i Malinówka o przyznanie im prawa prezentowania swoich parochów.

Komisya petycyjna wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Nad petycją do l. s. 519. przechodzi się do porządku dziennego.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Sprawozdawca p. Strasser czyta :

L. s. 438, pet. 346. Sprawozdanie komisji petycyjnej o petycji Zwierzchności gminnych w Kielkowie, Męciszowie, Kandyrzn, Tuszyny i Dębicy o wypłacenie należyłości za dostawę szutru na drogę krajową Dębica-Mielec.

Komisya petycyjna wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Nad petycyą do l. s. 438. przechodzi się do porządku dziennego.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje :

Sprawozdanie komisji petycyjnej :

a) z petycji gminy Jawor w powiecie Turczańskim z powodu nadużyć wójta;

b) z petycji Iwana Moroza z Woli Małnowskiej w tej samej sprawie.

Sprawozdawca poseł Merunowicz

W zastępstwie sprawozdawcy p. Merunowicza p. ks. Kopyciński czyta :

L. s. 1314, pet. 1099. Sprawozdanie komisji petycyjnej o petycji członków gminy Jawor w powiecie Turczańskim w sprawie nadużyć tamtejszego naczelnika gminy.

Komisya petycyjna wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Petycyę l. s. 1314 odstępuje się Wydziałowi krajowemu do właściwego zarządzenia.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

P. ks. Kopyciński czyta :

L. s. 1197, pet. 998. Sprawozdanie komisji petycyjnej o petycji Iwana Moroza zwanego Tyrnowym w sprawach gminnych w Woli matnowskiej w powiecie Mościskim.

Komisya petycyjna wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Petycyę Iwana Moroza l. s. 1197 przekazuje się Wydziałowi krajowemu do urzędowania.

Izba w głosowaniu uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje :

Sprawozdanie komisji administracyjnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie projektu ustawy o stosunkach służbowych.

Sprawozdawca poseł Kozłowski uwolniony od czytania sprawozdania przedstawia następujący projekt ustawy :

U s t a w a

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem
o stosunkach sług.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wydaję załączoną ustawę o stosunkach sług i rozporządzam co następuje :

Art. I.

Postanowienia tej ustawy wejđą w życie dnia sześćdziesiątego po jej obwieszczeniu.

Art. II.

Każdy sługa winien zaopatrzyć się najdalej do roku od obwieszczenia ustawy w nową książkę służbową.

Władza, wydajęc nową książkę służbową, uwidoczni tę okoliczność w dotychczasowej książce służbowej, która od tej chwili ma jedynie znaczenie i doniosłość świadectwa służbowego za czas upłyniony.

Art. III.

Z dniem wejścia w życie tej ustawy tracą moc obowiązującą wszelkie dawniejsze w tej mierze wydane rozporządzenia i przepisy, a mianowicie :

- a) rozporządzenie prezydyalne c. k. Namiestnictwa z dnia 1. Lipca 1857 Dz. u. kr. Część II. Nr. 12. dla lwowskiego okręgu administracyjnego, zawierający prowizoryczny regulamin dla ludzi służebnych w lwowskim okręgu administracyjnym;
- b) rozporządzenie Prezydyum krajowego z dnia 11. Marca 1855 Dz. u. kr. Nr. 14. dla krakowskiego okręgu administracyjnego, zawierające tymczasowe urządzenie klasy służących dla krakowskiego okręgu z wyjątkiem głównego miasta Krakowa;
- c) rozporządzenie Prezydyum krajowego z dnia 4. Lipca 1857 Dz. u. kr. Nr. 18. dla krakowskiego okręgu administracyjnego, zawierające tymczasowe urządzenie klasy służących dla głównego miasta Krakowa;
- d) wreszcie wszelkie z temi rozporządzeniami w związku będące przepisy.

Art. IV.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

U s t a w a o s t o s u n k a c h s ł u ż b o w y c h .

Dział I.

P o w s t a n i e s t o s u n k u s ł u ż b o w e g o .

§. 1.

Zawarcie umowy.

Stosunek służbowy polega na umowie służbowej, która pisemnie lub ustnie zawartą być może (§ 2.).

Ustna umowa staje się obowiązującą, gdy sługa odda a służbodawca odbierze książkę służbową lub certyfikat jej miejsce zastępujący (§. 36. i 38.).

Dzień zawartej umowy winien być uwidoczniomym w książce lub na certyfikacie.

§. 2.

Zadatek.

Danie zadatku pozostawia się obopólnej umowie.

Zadatek dany służce przy zawieraniu umowy wlicza się w zastagę, jeżeli nie postanowiono odmiennie. Umowa co do zadatku winna być uwidocznioma w książce służbowej lub na certyfikacie.

§ 3.

Warunki umowy.

Warunki umowy służbowej zależą od obopólnego układu. Nieważnymi są jednak warunki, naruszające porządek dozwolonej karności domowej lub sprzeciwiające się ustawom.

Umowa służbowa nie może również czynić uszczerbku obowiązkowemu uczęszczaniu do szkoły.

Za przyjęcie warunków, wzbronionych postanowieniami tego paragrafu ulegną karze tak sługa jak służbodawca lub jego zastępca.

§. 4.

Zastępca służbodawcy.

Postanowienia ustawy o służbodawcy odnoszą się również do jego zastępców. Wyjątek w tej mierze stanowią jedynie takie postanowienia, które ze samej natury rzeczy odnoszą się mogą wyłącznie tylko do osoby samego służbodawcy.

§. 5.

Równoczesne przyjęcie kilku służb.

Zawieranie umów o równoczesne objęcie służby u kilku słuźbodawców jest niedozwolone.— Słuźga działający wbrew temu postanowieniu obowiązany jest wstąpić do słuźby u tego słuźbodawcy, któremu oddał książkę słuźbową lub certyfikat.

Słuźbodawca, do którego słuźga zawierający równocześnie kilka umów słuźbowych na słuźbę nie wstępuje, ma prawo żądać od słuźgi wynagrodzenia (§. 50) lub zwrotu podwójnego zadatku. Słuźga podpada nadto stósownej grzywnie lub karze do 14 dni aresztu.

Słuźbodawca, któremu przy zawieraniu umowy słuźbowej wiadomem było, że słuźga już z kim innym umowę słuźbową zawarł, nietylko nie ma prawa do wynagrodzenia szkody, ani do podwójnego zadatku, ale nadto ulegnie karze stósownej i odpowiada osobom trzecim niepodzielnie ze słuźgą za wyrządzoną szkodę.

Wzięty zadatek zaś, który słuźga w każdym razie zwrócić winien, wpływa do funduszu miejscowych ubogich.

§. 6.

Odmawianie słuźgi.

Kto słuźgę namawia, żeby bez powodu przewidzianego w ustawie nie stawił się do słuźby, do której się zobowiązał, albo żeby słuźbę przyjętą przed upływem czasu słuźby opuścił, ulegnie stosownej grzywnie od 10 do 100 zł. w. a. lub odpowiedniej karze aresztu i staje się nadto słuźbodawcy odpowiedzialnym za szkodę przez to wyrządzoną (§. 50).

§. 7.

Stręczenie słuźg.

Stręczenie słuźg, wykonywane jako zarobkowanie bez zezwolenia władzy, podpada karze stosownie do obowiązujących w tej mierze przepisów.

Nadzór i kontrolę nad osobami i biurami zajmującymi się stręceniem słuźg, wykonuje w gminach zwierzchność gminna, na obszarach dworskich przełożony obszaru, we Lwowie i w Krakowie wraz z okręgiem policyjnym tych miast c. k. Dyrekcya policyi.

Za czynności biur do stręczenia słuźg upowaźnionych odpowiada ten, na czyje imię opiewa upowaźnienie do niepodzielnej ręki z osobami, które do wykonywania tych czynności używa.

Osoby lub biura stręceniem słuźg się trudniące podpadają karze do 100 zł. w. a. lub karze odpowiedniej aresztu:

- a) Za stręczenie słuźg nieopatrzonych w książkę słuźbową;
- b) za odmawianie słuźg;
- c) za polecenie słuźg ze świadomością o ich niemoralności, szkodliwych nałogach lub braku uzdolnienia do ugodzonej słuźby.

Oprócz kary odpowiadają w wypadkach pod b) i c) wymienionych za szkodę słuźbodawcy wyrządzoną do niepodzielnej ręki ze słuźgą.

Trzykrotne wykroczenie przeciw przepisom tej ustawy pociąga za sobą utratę otrzymanego do stręczenia słuźg upowaźnienia.

Stręczącemu nie wolno się upominać o umówione wynagrodzenie aż po upływie dni 30 po zawartej między słuźbodawcą a słuźgą umowie.

Za stręczenie słuźg umowy nie dotrzymujących, lub niezdolnych do usług, do których ugodzeni zostali, słuźbodawca wynagrodzenia płacić nie jest obowiązany.

§. 8.

Rozpoczęcie służby.

Zawarłszy umowę służbową, obowiązani są, służbodawca przyjąć sługę, sługa zaś wstąpić do służby w oznaczonym czasie.

W razie ociągania się strony od wypełnienia przyjętego obowiązku winna właściwa władza niezwłocznie ociągającą się stronę do dotrzymania umowy zaważać i w razie uporu środkami przymusowymi i grzywną do 70 zł. w. a. lub odpowiednią karą aresztu do dni 14 do tego przynaglić.

§. 9.

Nieprzyjęcie sługi.

Służbodawca może jednostronnie odstąpić od umowy i nieprzyjąć sługi do służby w razie zajścia okoliczności, które by go uprawniały do wydalenia sługi ze służby przed upływem umówionego czasu trwania służby (§. 27). Służbodawca ma w takim wypadku nadto prawo żądać zwrotu danego zadatku.

Jeżeli służbodawca z powodu wypadku, odnoszącego się do swej osoby, lub do gospodarstwa swojego, sługi przyjąć nie może, winien sługę o tem niezwłocznie uwiadomić, pozostawić mu dany zadetek, a nadto wypłacić zasługę za miesiąc przy służbie całorocznej, a za dni czternaście przy krótszej. Służbodawca zaś, któryby sługi z innej przyczyny nie przyjął, winien prócz utraty zadatku zapłacić słudze zasługę i wartość wiktury za trzy miesiące przy służbie całorocznej, a za miesiąc przy krótszej.

§. 10.

Niestawienie się do służby.

Sługa może jednostronnie odstąpić od umowy i nie stawić się do służby w razie zajścia okoliczności, któreby go upoważniły do oddalenia się ze służby przed upływem umówionego czasu trwania służby (§. 28.).

Sługa, nie mogąc stawić się do służby z powodu przeszkody wynikłej nie z jego własnej winy a widocznie dłużej trwać mającej winien służbodawcę i właściwą władzę o tem niezwłocznie uwiadomić i zwrócić mu otrzymany zadetek. Gdyby jednak przeszkoda wkrótce usuniętą została, obowiązany jest, jeżeliby służbodawca tego wymagał, po usunięciu przeszkody, wstąpić do służby.

Zresztą sługa, nie jawiący się do służby, podpada grzywnie do 5 zł. w. a. lub karze aresztu do dni 14, a nadto będzie na żądanie służbodawcy nawet środkami przymusowymi przynaglony do stawienia się do służby (§. 51). Służbodawca może jednak odstąpić od umowy, a poprzestać na zwrocie zadatku i wynagrodzeniu doznanej szkody (§. 50), względnie na wypłacie podwójnego zadatku.

Dział II.

Prawa i obowiązki w czasie służby.

§. 11.

Czas trwania służby. — Milczące odnowianie.

Czas trwania służby oznacza się, jeżeli umowy odmiennej nie zawarto, na rok kalendarzowy dla sług przyjętych do służby na wsi pełnić się mającej, a na trzy miesiące dla sług innych.

Jeżeli w umowie nie postanowiono wyraźnie, że bezwarunkowo milcząco odnowioną być nie może, równie jak wówczas, gdy umowa ani przez służbodawcę, ani przez sługę w terminie w §. 26. oznaczonym wypowiedzianą nie została, zostaje umowa służbowa na przeciąg czasu pierwotnie umówiony milcząco odnowioną.

Odmienne postanowienia tak co do czasu trwania stosunku służbowego, jak co do milczącego odnawiania i wypowiedzania (§ 26) go, tylko wówczas za ważne uznane być mogą, jeżeli wciągnięte są do książki służbowej (§. 42) lub wyrażone w pisemnym układzie.

§. 12.

Obowiązki sługi.

Sługa staje się przez wstąpienie do służby członkiem koła domowego służbodawcy i podlega odtąd jego szczegółowemu dozorowi.

Sługa winien być w obec służbodawcy swego wiernym, posłusznym, uległym, pilnym w wypełnianiu obowiązków, baczny i troskliwy o jego dobro, szczerym i otwartym w odpowiedziach na zadane zapytania, winien okazywać służbodawcy uszanowanie i przychyłność, winien przestrzegać porządku i czystości.

Wobec członków rodziny służbodawcy i innych osób do niego należących winien sługa postępować ulegle i z uszanowaniem, żyć w zgodzie z innymi sługami a wystrzegać się wszelkich kłótni, plotek i obmawiania kogokolwiek, zwłaszcza służbodawcy i rodziny jego.

Sługa winien się stosować do porządku domowego przez służbodawcę ustanowionego, a przyjmować ulegle z uszanowaniem i skromnością rozkazy, napomnienia i karcenia służbodawcy.

§. 13.

Sługa winien spełniać wedle rozkazów służbodawcy dokładnie i ochocho nietylko usługi, do których się wyraźnie ugodził, ale także takie, które do obowiązków przyjętej służby zwyczajnie zaliczane bywają. Spory między sługami, kto z nich robotę lub usługę pewną wykonać ma, rozstrzyga służbodawca. Nawet sługa przyjęty li tylko do zajęć pewnych ściśle określonych, ma pełnić na wezwanie służbodawcy usługi innego rodzaju, jeżeli sługa do tego przeznaczony nie może wypełniać ich z powodu choroby lub innej przeszkody, albo też jeżeli tego nieodzownie wymagają inne okoliczności, n. p. pilna robota w polu. W przypadku samowolnego uchylania się sługi od roboty, służbodawca ma prawo nie tylko oddalić sługę, jeżeli zachodzą warunki wymienione w §. 27 pod lit. b), ale także przyjęć kogo innego do wykonania tej roboty, a wydatki tem spowodowane potrącić słudze z zapłaty.

Sługa nie może uchylać się od roboty w święta wyznań, do których nie należy. Nawet w niedzielę i święta uroczyste własnego wyznania, winien sługa wypełniać roboty zwykle domowe, a nawet takie nadzwyczajne, które bez niebezpieczeństwa odłożonemi być nie mogą.

Zajęcia te nie powinny jednak przeszkadzać bywaniu na nabożeństwie w niedzielę i święta. Służbodawca oznacza czas i kolej udawania się na nabożeństwo.

§. 14.

Sługa winien poruczone roboty sam wykonywać. Tylko z przyzwolenia służbodawcy może sługom innym lub osobom obcym poruczyć ich dopełnienie.

Dla własnych interesów może sługa tylko za zezwoleniem służbodawcy wydalac się z domu i winien wracać na czas przez służbodawcę oznaczony.

Pod odpowiedzialnością i surową karą nie wolno słudze przyjmować bez wyraźnego zezwolenia służbodawcy kogokolwiek na nocleg. Służbodawca ma nadto prawo zakazać słudze przyjmować odwiedzin, bądź to od kogokolwiek w ogóle, bądź też od pewnych wskazanych osób w szczególności.

§. 15.

Sługa winien przy każdej sposobności przestrzegać dobra i interesu służbodawcy swego, ochraniać je, i o ile możności zasłaniać służbodawcę od szkody i uszczerbku. Sługa winien ostrożnie obchodzić się z ogniem i światłem, a mianowicie do miejscowości pod względem ognia

niebezpiecznych z otwartem światłem nie wstępować. W stodołach, szopach, stajniach, na gumnie, po strychach, ani też innych miejscowościach pod względem ognia niebezpiecznych i w ogóle w takich miejscach, w których służbodawca wzbroni, palić tytoniu nie wolno.

Sługa obowiązany jest donieść służbodawcy swemu o wszelkich przez się spostrzeżonych oszukaństwach, sprzeniewierzeniach bądź to przez inne sługi, bądź przez osoby obce przeciw służbodawcy popełnionych, usiłowanych lub zamierzonych.

Za wyrządzoną szkodę odpowiada sługa służbodawcy według przepisów powszechnej ustawy cywilnej, orzeczenie w tej mierze wydaje właściwa władza w tej ustawie powołana (§. 50).

§. 16.

Sługa winien suknie, bieliznę i inne swe ruchomości mieć w domu służbodawcy i tylko za wyraźnem zezwoleniem służbodawcy może przechować je gdziekolwiek indziej.

Służbodawca ma prawo w każdym czasie przejrzeć w obecności sługi i jeszcze jednego świadka skrzynie, kufry i wszelkie inne przechowki sługi.

§. 17.

Zachowanie się służbodawcy wobec sługi.

Służbodawca winien wedle możności ochraniać sługę od znieważania przez osoby trzecie i w ogóle wspierać go w razie potrzeby w granicach słuszności, a czuwać nad obyczajnem i przyzwoitem zachowaniem się sługi w domu i po za domem. W tym celu również, jak dla utrzymania spokoju i porzątku w domu, niemniej dla wymuszenia posłuszeństwa, może służbodawca dawać słudze upomnienia i nagany w razie potrzeby użyć środków karności domowej w granicach określonych §. 413. ustawy karnej.

Jeżeli skarcenia domowe przez służbodawcę pożądanego skutku nie odniosą; jeżeli uchybienia ponawiają się, lub jeżeli sługa depuszcza się ciężkich przewinień, ukarze go władza powołana do wykonywania postanowień tej ustawy (§. 52. 53.).

§. 18.

Robota.

Robota słudze przez służbodawcę wyznaczona, winna być zastosowaną do sił sługi.

§. 19.

Zasługa.

Służbodawca winien płacić słudze umówioną zasługę w terminach umową oznaczonych.

Dowolne dawanie słudze podarunków lub poczesnego, chociażby przy zajęciu pewnych okoliczności, lub z powodu wydarzeń szczegółowych kilkakrotnie ponawiane, nie uzasadnia obowiązku czynienia także w przyszłości datków tego rodzaju.

Jeżeli czas płacenia zasługi nie jest umową oznaczony, uiszczoną być ma zasługa w gotowiznie przy służbie rocznej kwartalnie z dołu, przy krótszej miesięcznie z dołu, zasługa zaś w naturaliach, czyli ordynarya w takich samych terminach z góry.

Z płacy w ciągu służby należynej wolno jednak służbodawcy zatrzymać przy umowach rocznych dwumiesięczne, zaś przy umowach na czas krótszy zawartych, jednomiesięczne zasługi w gotowiznie.

Zatrzymane zasługi razem z płacą w ostatnim terminie wypłaty przypadającą, według wyniku obopólnego obrachunku winien wypłacić służbodawca słudze gdy tenże ze służby występuje, lub w razie sporu o odszkodowania w chwili, gdy orzeczenie właściwej władzy stanie się prawomocnem (§. 50).

Jeżeli nie wciągnięto odmiennych postanowień do książki służbowej, należy stosowywać w razach wątpliwych postanowienia powyższe.

§. 20.

Wikt i odzież.

Wikt słudze należący się winien być zdrowym i dostatecznym.

Umowa co do rodzaju i ilości ubioru i bielizny słudze dostarczać się mających, winna być wciągnięta do książki służbowej.

§. 21.

Choroba sługi.

Służbodawca winien starać się o pielęgnowanie i leczenie chorego sługi; może to jednak uskuteczyć nie tylko w domu własnym, lecz także w zakładzie publicznym, lub w innem miejscu stosownem, jeżeli stąd niebezpieczeństwo dla chorego nie wynika.

Obowiązek służbodawcy pielęgnowania i leczenia chorego sługi gaśnie z upływem dnia trzydziestego choroby sługi, jeżeli sługa z powodu tej choroby ze służby wydalonym zostaje (§. 27. lit. 7). Jeżeli zaś dzień rozwiązania stosunku służbowego spowodowanego jakkolwiek inną przyczyną przed dniem trzydziestym choroby przypadał, gaśnie obowiązek służbodawcy pielęgnowania i leczenia chorego sługi z dniem rozwiązania stosunku służbowego.

O dniu zgaśnięcia obowiązku tego winien jednak służbodawca uwiadomić Zwierzchność gminną względnie przełożonego obszaru dworskiego lub e. k. Dyrekcyę policyi na trzy dni przed ustaniem obowiązku pielęgnowania i leczenia chorego. Zaniedbanie lub opóźnienie tego doniesienia, wywołuje dalsze trwanie obowiązku służbodawcy pielęgnowania i leczenia chorego sługi aż do upływu dnia trzeciego po uwiadomieniu o tem Zwierzchności gminnej, względnie przełożonego obszaru dworskiego, lub e. k. Dyrekcyi policyi.

Od chwili zgaśnięcia powyższego obowiązku służbodawcy sługa nieposiadający majątku tak samo pielęgnowanym i leczonym być ma, jak każdy inny ubogi chory. Sługa zaś mający majątek własny, winien odtąd sam starać się o swe pielęgnowanie i leczenie.

Jeżeli choroba sługi wynika z udowodnionej winy służbodawcy, winien służbodawca starać się o pielęgnowanie i leczenie chorego sługi aż do zupełnego wyleczenia, i dać mu nadto stosowne wynagrodzenie.

Jeżeli zaś sługa popadł z własnej winy w chorobę, winien służbodawcy zwrócić poniesione koszta pielęgnowania i leczenia.

Jeżeli niezdolność sługi do pełnienia obowiązków służbowych spowodowana słabością sługi, nie wynika z winy służbodawcy, trwa dłużej jak dni ośm, traci sługa prawo do poboru zasługi w gotowiznie za czas, przez który z powodu choroby nie był zdolnym do pełnienia obowiązków służbowych lub też na żądanie służbodawcy winien czas przez chorobę stracony odsłużyć w warunkach umowy służbowej.

Dział III.

Rozwiązanie stosunku służbowego.

§. 22.

Obopólna zgoda.

Stosunek służbowy może być dowolnie w każdej chwili rozwiązany, jeżeli obie strony na to się zgodzą.

§. 23.

Śmierć służbodawcy.

Śmierć służbodawcy rozwiązuje stosunek służbowy, jeżeli spadkobiercy służbodawcy nie zechcą sługi nadal zatrzymać; w takim razie jednak winni spadkobiercy służbodawcy wypłacić

słudze zasługę i dać wynagrodzenie za wikt, a to przy służbie rocznej za trzy miesiące, przy krótszej za miesiąc.

Gdyby jednak stosunek służbowy ustawać miał przed upływem powyższego czasu, należy się słudze zasługa i wynagrodzenie wiktu tylko do czasu, w którym służba ustać miała.

§. 24.

Zmiana posiadania.

Umowa służbowa gaśnie co do sług przy gospodarstwie wiejskiem równie w takim razie, jeżeli gospodarstwo w skutek sprzedaży, zamiany, wydzierżawienia lub w jakikolwiek inny sposób w trzecie ręce przechodzi, a następcą służbodawcy sługi zatrzymać nie chce, służbodawca winien jednak w tym wypadku dać słudze wynagrodzenie oznaczone w §. 23.

§. 25.

Służba wojskowa.

Powołanie sługi do pełnienia stałej służby wojskowej na czas dłuższy nad 6 miesięcy rozwiązuje umowę służbową.

Powołanie sługi do ćwiczeń w rezerwie lub w obronie krajowej, równie jak powołanie go do służby li tylko egzekucyjnej lub asystencyjnej nie rozwiązuje natomiast stosunku służbowego. Sługa winien po ukończeniu ćwiczeń, względnie służby egzekucyjnej lub asystencyjnej powrócić do przerwanej służby. Służbodawca ma prawo zatrzymać książkę służbową dla zapewnienia się, że sługa powróci do służby. Za czas przerwy nie należy się słudze zasługa.

§. 26.

Upływ czasu. Wypowiedanie dla zapobieżnięcia milczącemu odnowieniu umowy.

Jeżeli strony przy zawieraniu umowy służbowej wyraźnie postanowiły, że umowa mileżąco odnawiana być nie może, gaśnie stosunek służbowy przez upływ czasu w ustawie (§. 11) względnie w umowie oznaczonego.

W braku takiego postanowienia gaśnie stosunek służbowy przez sam upływ czasu, na który umowa służbowa pierwotnie zawartą lub mileżąco przedłużoną została (§. 11), tylko wówczas, jeżeli bądź to służbodawca, bądź sługa, umowę wypowiedział, dla zapobieżnięcia milczącemu jej odnowieniu, a to co do sług przyjętych na służbę roczną co najmniej na sześć tygodni, a co do sług przyjętych na czas krótszy zaś przynajmniej na dni czternaście, przed upływem czasu służby.

§. 27.

Oddalenie sługi.

Służbodawca może wydaląc sługę natychmiast bez poprzedniego wypowiedzenia:

- a) jeżeli sługa do pełnienia przyjętej służby jest zupełnie niezdatnym;
- b) jeżeli dopuści się ciężkiego przekroczenia obowiązków służbowych, a mianowicie, jeżeli występuje z uporem i nieposłuszeństwem lub zuchwałością przeciw rozkazom służbodawcy lub dozorey nad sługami ustanowionej;
- c) jeżeli obraża czynnie, wyrazami obelżywymi lub obmową ubliżającą służbodawcę, przynależnych jego lub dozoreę nad sługami ustanowionej, jeżeli podjudza sługi przeciw służbodawcy, lub przeciw sługom innym, albo też w ogóle zakłóca złośliwie, lub usiłuje zakłócić złośliwie zgodę i spokój domowy;
- d) jeżeli dopuszcza się kradzieży, oszustwa lub sprzeniewierzenia, jeżeli do tego namawia, lub usiłuje namówić sługi inne, albo też nie donosi służbodawcy o dostrzeżonych oszustwach, sprzeniewierzeniach lub kradzieżach, bądź przez sługi inne, bądź przez osoby obce popełnianych;

- e) jeżeli sługa pomimo upomnień nieostrożnie się obchodzi z ogniem lub światłem, albo pali tytoń w miejscach pod względem ognia niebezpiecznych lub w których służbodawca palenie tytoniu wzbronił (§. 15), jeżeli krzywdzi lub zaniedbuje bydło sobie powierzone, albo też wyrządza służbodawcy inną szkodę przez złość, swawolę lub ciężką opieszałość;
- f) jeżeli bez wiedzy służbodawcy bierze na rachunek jego towary lub pożyczka pieniądze;
- g) jeżeli ulegnie dłuższemu jak ośmiodniowemu przyaresztowaniu;
- h) jeżeli oddaje się pijaństwu, grze, rozpuście, lub innego rodzaju nieobyczajności, albo namawia do tego lub usiłuje namówić dzieci lub krewnych służbodawcy;
- i) jeżeli bez pozwolenia służbodawcy nocuje po za domem, lub pozwala obcym nocować w domu służbodawcy, lub też w inny sposób rażąco zakłóca porządek domowy;
- k) jeżeli z własnej winy zapadnie w chorobę zakaźną lub sprawiającą obrzydzenie;
- l) jeżeli bez winy służbodawcy choruje dłużej jak przez dni trzydzieści.

Służbodawca winien atoli w każdym z powyższych wypadków uwiadomić o tem Zwierzchność gminną, przy służbie pełnionej na obszarze dworskim, przełożonego obszaru dworskiego, w mieście Lwowie zaś i Krakowie c. k. Dyrekcję policyi, przyczem wolno mu żądać skonstatowania przyczyn, dla których sługa oddalonym został.

W razie oddalenia sługi z przyczyn w tym paragrafie wymienionych, należy się słudze wikt i zasługa jedynie do dnia istotnego wydalenia ze służby.

Służbodawca może nadto dochodzić przeciw słudze wynagrodzenia szkody (§. 50).

§. 28.

Opuszczenie służby.

Sługa ma prawo opuścić służbę przed upływem czasu i bez wypowiedzenia:

- a) jeżeli służby dalej pełnić nie może bez uszczerbku zdrowia; brzemienność służącej nie upoważnia atoli sama przez się do opuszczenia służby;
- b) jeżeli służbodawca przy karceniu sługi granice karności domowej przekracza (§. 17);
- c) jeżeli służbodawca sługę do czynów nieobyczajnych lub zakazanych uwodzi lub uwieść usiłuje, albo też nie ochrania go przeciw usiłowaniom takim domowników lub osób uczęszczających do domu służbodawcy;
- d) jeżeli służbodawca przedsięwzięcie podróży mającą trwać po nad czas trwania umówionej służby, albo też przenosi się na stałe mieszkanie w miejsce więcej aniżeli o pięćdziesiąt kilometrów odległe od miejsca dotychczasowego pobytu, a sługę wbrew jego woli ze sobą wziąć zamierza;
- e) jeżeli rodzice sługi nagłe w chorobę zapadną i w tej chorobie go dla pielęgnowania potrzebują;

Sługa winien od zajścia takiej okoliczności donieść Zwierzchności gminnej, przy służbie pełnionej na obszarze dworskim c. k. Starostwom, we Lwowie zaś i Krakowie c. k. Dyrekcji policyi, i udowodnić wiarogodnie doniesioną okoliczność, gdyby jej służbodawca zaprzeczał. Dopiero po otrzymaniu zezwolenia Zwierzchności gminnej, c. k. Starostwa, względnie c. k. Dyrekcji policyi, może sługa służbę opuścić.

Tylko niebezpieczeństwo oczywiste grożące życiu sługi, lub też zagrażające innem dotkliwym, a powetować się nie dającym uszkodzeniem, może usprawiedliwić doraźne oddalenie się przed uzyskaniem zezwolenia.

W razie zajścia okoliczności pod b) lub pod c) przewidzianej, należy się słudze wypłacić zasługi i wyugrodzenie wikt za czas, przez który służba trwać miała, lub przynajmniej za trzy miesiące, jeżeliby służba dłużej jak przez trzy miesiące trwać miała.

W innych wypadkach należy się zasługę i wikt tylko do dnia rzeczywistego wystąpienia ze służby.

§. 29.

Wypowiedzenie przed upływem czasu służby.

Sługa może wypowiedzieć służbę przed upływem umówionego czasu trwania onejże z terminem sześciotygodniowym przy rocznej, a czternastodniowym przy krótszej służbie:

- a) jeżeli słuźe do objęcia własnego gospodarstwa lub rzemiosła, mianowicie zaś słuźacej do wyjścia za mąż wydarza się korzystna sposobność, która przez dotrzymanie czasu słuźby udaremioną zostałaby;
- b) jeżeli dochodzenie spadku lub inna sprawa ważna wymaga dłuższego pobytu słuźy w innej miejscowości;
- c) jeżeli słuźa rodzicom, wobec zmiany zaszuźe w ich stosunkach po rozpoczęciu słuźby, potrzebnym jest do prowadzenia gospodarstwa lub rzemiosła, albo do pielęgnowania ich, chociaż nie w nagłej chorobie (§. 29. lit. e), a odwołania słuźy ze słuźby nie można odroczyć, aż do upłynięcia umówionego czasu trwania słuźby.

Słuźa winien o zajściu takiej okoliczności donieść Zwierzchności gminnej, przy słuźbie pełnionej na obszarze dworskim c. k. Starostwu, we Lwowie zaś i Krakowie c. k. Dyrekcji policyi i udowodnić wiarogodnie tę okoliczność w razie zaprzeczenia przez słuźbodawcę. Dopiero przez otrzymanie przyzwolenia staje się takie wypowiedzenie skutecznem. Słuźa może atoli w razie nagłym żądać uwolnienia od słuźby przy zachowaniu powyższego przepisu o doniesieniu Zwierzchności gminnej c. k. Starostwu, względnie c. k. Dyrekcji policyi, przed upływem sześciotygodniowego względnie 14-dniowego terminu wypowiedzenia, jeżeli słuźbodawcy na swe miejsce innego zdolnego słuźę przedstawi, ugodziwszy się z nim o wikt i zasłuźę za pozostający jeszcze czas słuźby bez szkody dla słuźbodawcy.

§. 30.

Obowiązki słuźy przy opuszczaniu słuźby.

Słuźa oddalający się ze słuźby winien oddać słuźbodawcy w porządku wszystko to, co mu pod dozór, do wykonania, przechowania lub do użytku oddane i powierzone było.

Jeżeli jaki z przedmiotów takich zginął, lub stał się z winy słuźy do użytku niezdatnym, może słuźbodawca żądać wynagrodzenia szkody ztąd powstałej i z tego tytułu zatrzymać słuźe z zasłuź odpowiednią kwotę, pokąd strony o wysokość tego wynagrodzenia, się nie porozumieją lub w razie niedojścia do skutku takiego porozumienia, władza postanowieniami §§. 49. i 50. powołana, sporu o to wynagrodzenie prawomocnie nie rozstrzygnie. Nadto może słuźbodawca wymagać ażeby mu słuźa ze słuźby się oddalający okazał wszystkie przedmioty, które ze sobą zabiera.

Mieszkanie i inne użytki na czas słuźby oddane jak n. p. zagony, ogrody, pola itp. winien słuźa oddać słuźbodawcy oddalając się ze słuźby.

W razie oporu wprowadzi słuźbodawcę w posiadanie i wyruguje słuźę właściwa władza bez poprzedniej sądowej awizacyi i z wykluczeniem dalszej drogi sądowej w granicach tej ustawy (§§. 49., 50.)

§. 31.

Prawo słuźy do odzieży przez słuźbodawcę dostarczanej.

Słuźa staje się przez odbycie całorocznej słuźby właścicielem codziennej odzieży i bielizny przez słuźbodawcę dostarczanej. Odzież i bielizna do stroju przeznaczona zostaje zaś nawet po odbyciu całorocznej słuźby własnością słuźbodawcy. Odmienne umowa winna być dla ważności wciągniętą do ksiąźeczki słuźbowej.

§. 32.

Skutki rozmyślnego zaniedbywania służby.

Sługa, który dla tego źle, leniwo lub niechętnie pełni służbę, albo nieodpowiednio się zachowuje, by przez to zmusić służbodawcę do dania mu odmówionego wcześniejszego uwolnienia od służby, ulegnie surowej karze i będzie przynaglonym do należytego wypełniania obowiązków służby.

§. 33.

Skutki oddalenia sługi bez prawnego powodu.

Służbodawca, który przed uływem czasu trwania służby sługę oddala, nie mając do tego powodów w §. 27. wymienionych, nie może być zniewolonym do przyjęcia napowrót wydalonego sługi, jednak jest obowiązany wypłacić mu zasługę i wartość wiktów za czas niedosłużony, jednakże nie wyższe jak za trzy miesiące, choćby stosunek służbowy na dłuższy czas obowiązywał. Mimo to ma prawo odprawiony sługa poszukiwać na służbodawcy wynagrodzenia wszelkich dalszych szkód wykazać się mogących (§. 50).

§. 34.

Skutki bezprawnego opuszczenia służby.

Jeżeli sługa opuści służbę przed upływem czasu trwania służby z pominięciem drogi wskazanej §§. 28. i 29., należy uwiadomić o tem Zwierzchność gminną, gdy idzie o służbę w gminie c. k. Starostwo, co do służby na obszarach dworskich, we Lwowie zaś i Krakowie c. k. Dyrekcję policyi. Te władze wdrożą postępowanie i na żądanie służbodawcy przynaglą zbiegłego sługę środkami przymusowymi do powrotu do służby. Jeżeliby zbiegły sługa znajdował się po za granicami okręgu urzędowego władz kompetentnych, na ich zawezwanie ma być dostawiony bezzwłocznie i bez dalszego dochodzenia przez c. k. Starostwo, w którego okręgu przebywa. Wezwania takie ze strony Zwierzchności gminnych winny być zastósowane z dołączeniem orzeczenia za pośrednictwem tego Starostwa, do którego okręgu należy zawzywająca Zwierzchność gminna (§. 51).

Służbodawca może jednak przyjąć innego sługę w miejsce zbiegłego.

W każdym razie zbiegły sługa ulega surowej karze i winien wynagrodzić służbodawcy w całej pełni szkodę wyrządzoną przez nieprawne opuszczenie służby (§. 50).

§. 35.

Przyjęcie zbiegłego sługi.

Przyjmujący sługę o którym wie lub przypuszczać może, że zbiegł ze służby, równie jak dający mu schronienie lub pozwalający pobytu, ulega stósownej karze, a nadto staje się służbodawcy, od którego sługa zbiegł, niepodzielnie ze zbiegłym sługą odpowiedzialnym (§. 50) tak za szkodę powstałą z nieprawego wydalenia się zbiegłego sługi, jako też za koszta narosłe przez przyjęcie nowego.

Kto przyjmuje sługę bez książki służbowej i bez potwierdzenia urzędowego, że sługa pomimo braku książki służbowej do służby przyjętym być może (§. 38.) uważanym będzie za świadomego zbiegnięciu, gdy okaże się, że sługa istotnie zbiegł ze służby.

Dział IV.

Dokumenta służbowe.

§. 36.

Książka służbowa. — Jej wydanie.

Każdy sługa winien opatrzyć się w książkę służbową. Książkę służbową wydaje Zwierzchność gminy, w której sługa jest przynależnym, przynależnym zaś do gmin miasta Lwowa i Kra-

kowa miejscowa c. k. Dyrekeya policyi, za złożeniem stempla przepisanego i kosztów druku według formularza pod %.

Jeżeli sługa przebywa w gminie, w której nie jest przynależnym, lub na obszarze dworskim nietworzącym jednej gminy katastralnej z gminą przynależności, odniesie się co do sług przebywających na obszarze dworskim, przełożony obszaru dworskiego, co do sług wreszcie przebywających we Lwowie i Krakowie c. k. Dyrekeya policyi, na prośbę interesowanego sługi do Zwierzchności gminnej gminy przynależności, względnie co do sług do Lwowa i Krakowa przynależnych do właściwej c. k. Dyrekeyi policyi, a otrzymawszy od niej upoważnienie, Zwierzchność gminna, względnie c. k. Dyrekeya policyi wyda słudze książkę służbową, uwidoczniając w niej okoliczność tę, z wymienieniem daty i liczby otrzymanego upoważnienia, przełożony obszaru dworskiego zaś uda się do Zwierzchności gminnej tej gminy, z którą obszar dworski wspólną gminę katastralną tworzy o wydanie słudze książki służbowej z zastosowaniem się do powyższego przepisu.

Sługom pochodzącym z krajów, w których nie wydają książek służbowych, równie jak sługom, których przynależność jest wątpliwą, wyda Zwierzchność gminna gminy pobytu, względnie c. k. Dyrekeya policyi, a w razie przebywania na obszarze dworskim, Zwierzchność gminna gminy, z którą ten obszar dworski wspólną gminę katastralną tworzy, książkę służbową na podstawie odnośnych dokumentów, i uwidoczni tę okoliczność w książce służbowej.

Władza wydająca książki służbowe winna mieć dokładny wykaz wydanych książek służbowych.

Paszporta, certyfikaty przynależności, książki służby wojskowej i tym podobne dokumenta, nie mogą zastąpić książki służbowej.

Osobne przepisy stanowią, o ile książki służbowe służyć mogą jako legitymacye do podróży.

§. 37.

Przechowywanie książki służbowej.

Służbodawca winien wziąć książkę służbową lub certyfikat (§. 38.) w swe przechowanie przy przyjęciu sługi, a najpóźniej przy istotnem wstąpieniu sługi do służby.

§. 38.

Certyfikat służbowy.

Jeżeli sługa szukający służby nie jest opatrzony w książkę służbową bądź to dlatego, że :

- a) pomimo wniesionej prośby o jej wydanie nie otrzymał jej jeszcze, bądź też dlatego, że
- b) wydaną książkę zgubił (§. 43), bądź wreszcie dlatego, że
- c) poprzedni służbodawca bezprawnie mu ją przytrzymał,

wyda słudze w gminie przebywającemu Zwierzchność gminna, słudze na obszarze dworskim przebywającemu c. k. Starostwo, słudze wreszcie we Lwowie lub Krakowie przebywającemu c. k. Dyrekeya policyi, po sorawdzeniu okoliczności przytoczonych poświadczenie, że pomimo braku książki służbowej do służby przyjęty być może.

Sługa, który bez książki do służby wstępuje, odda służbodawcy ten certyfikat; winien jednak niezwłocznie postarać się o wydanie książki służbowej, którą służbodawca weźmie w swe przechowanie, certyfikat zaś zwróci tej władzy, która go wydała.

§. 39.

Przyjęcie sługi bez książki.

Służbodawca, który przyjmuje sługę nie mającego ani książki służbowej, ani certyfikatu, ulega karze i może być oprócz tego pociągnięty do odszkodowania §. 35. przewidzianego.

§. 40.

Zgłoszenie przyjętego sługi.

Służbodawca winien wypełnić odpowiednie rubryki w książce służbowej i najdalej do dnia ośmiu po wstąpieniu sługi do służby uwiadomić o tem Zwierzchność gminną, przełożonego obszaru dworskiego, względnie c. k. Dyrekcję policyi i okazać przy tem książkę służbową lub certyfikat.

Tę okoliczność stwierdza Zwierzchność gminna, przełożony obszar dworski, względnie c. k. Dyrekcya policyi w książce służbowej lub na certyfikacie.

§. 41.

Świadectwo służbowe.

Przy wystąpieniu sługi ze służby, wypełni służbodawca rubryki książki służbowej, zawierające świadectwo sługi, albo też uda się ze sługą do Zwierzchności gminnej, do przełożonego obszaru dworskiego, względnie do c. k. Dyrekcji policyi i da ustępującemu słudze ustne świadectwo, które Zwierzchność gminna, przełożony obszar dworski, względnie c. k. Dyrekcya policyi wciągnie we właściwe rubryki książki służbowej, poczem książkę słudze wydać należy.

Tylko korzystne świadectwa wpisuje się. Rubryki, któreby ujemnie wypełnić należało, wypełnia się kreskami.

Jeżeli służbodawca przy wystąpieniu sługi ze służby sam powypelniał rubryki książki służbowej, winien sługa, otrzymawszy książkę służbową, najdalej do trzech dni po wystąpieniu ze służby, zgłosić się do Zwierzchności gminnej, przełożonego obszaru dworskiego, względnie c. k. Dyrekcji policyi. W książce służbowej należy potwierdzić, że sługa obowiązkowi temu zadość uczynił.

Gdyby świadectwo niekorzystne opierało się na obwinieniu, a sługa zażądał dochodzenia i wykazał tegoż bezzasadność, uwidoczni tę okoliczność Zwierzchność gminna, c. k. Starostwo względnie c. k. Dyrekcya policyi w rubryce „Uwaga“ książki służbowej.

Służbodawca wydający słudze świadomie korzystne świadectwo, niezgodne z prawdą, odpowiada osobom trzecim za wszelką szkodę z tego powodu wynikłą i ulega nadto stosownej karze.

§. 42.

Książka służbowa dokumentem publicznym. — Warunki ważności wpisu umowy do książki.

Książka służbowa i certyfikat są dokumentami publicznymi, kto je podrabia, cudzych używa lub swoje daje komu innemu do użytku, ulegnie zastosowaniu właściwych postanowień karnych.

Warunki umowy służbowej, wpisane do książki służbowej, wymagają do ważności swej własnoręcznego podpisu zarówno służbodawcy jak sługi.

Jeżeli jedna ze stron lub obydwie pisać nie umiały, winna być umowa stwierdzona przez podpis dwóch świadków, albo też przez Zwierzchność gminną w obrębie gminy lub przez przełożonego obszaru dworskiego w obrębie tego obszaru, lub jeżeli służbodawca jest zarazem przełożonym obszaru dworskiego, przez c. k. Starostwo.

§. 43.

Wydanie duplikatu książki służbowej.

O zgubie książki służbowej należy donieść Zwierzchności gminnej, względnie c. k. Starostwu pobytu, we Lwowie i Krakowie zaś c. k. Dyrekcji policyi. — Władza sprawdzi doniesienie i wyda nową książkę służbową lub uda się do władzy, która zgubioną wydała była, o wycanie nowej, jeżeli z dochodzenia okaże się, że dawniejsza książka służbowa istotnie zginęła. W nowej książce służbowej jednak wyraźnie uwidocznić należy, że jest duplikatem.

§. 44.

Pozostawianie książki służbowej u służbodawcy.

Jeżeli sługa książkę służbową u służbodawcy zostawi, a miejsce pobytu sługi nie jest wiadome, należy oddać książkę służbową Zwierzchności gminnej, przy służbie pełnionej na obszarze dworskim c. k. Starostwu, we Lwowie i w Krakowie c. k. Dyrekcyi policyi. Władza ta przeszle książkę służbową tej władzy, która ją wydała. Jeżeli miejsce pobytu sługi, który ze służby ustąpił, jest wiadome, należy mu doręczyć książkę służbową za pośrednictwem właściwej Zwierzchności gminnej, przełożonego obszaru dworskiego, względnie c. k. Dyrekcyi policyi.

Dział V.

Wykonanie przepisów tej ustawy.

§. 45.

Zwierzchność gminna.

Do wykonywania przepisów tej ustawy w obrębie gminy powołaną jest Zwierzchność gminna. Postanowienie §. 47. określa w tej mierze wyjątek co do miast stołecznych Lwowa i Krakowa, tudzież gmin położonych w ich okręgu policyjnym.

§. 46.

Starostwo. — Przełożony obszaru dworskiego.

Na obszarach dworskich wykonują przepisy tej ustawy c. k. Starostwo i przełożony obszaru dworskiego.

§. 47.

Dyrekcya policyi.

W miastach stołecznych Lwowie i Krakowie wraz z okręgiem policyjnym każdego z tych miast wykonuje c. k. Dyrekcya policyi niniejsze przepisy i sprawuje wszystkie czynności przekazane Zwierzchności gminnej, pokąd ich sprawowanie na żądanie c. k. Rządu lub Reprezentacyi tych miast nie przejdzie we własny zakres działania tej gminy.

§. 48.

Policyjny zakres działania.

Zwierzchności gminne, przełożeni obszarów dworskich i c. k. Dyrekcya policyi są powołane do pełnienia czynności policyjnych, w tej ustawie wymienionych, ich zadaniem jest czuwać nad karnością i obyczajnością sług, tudzież nad zachowywaniem przez nich przepisowanego porządku; przedewszystkiem zaś winny nadzorować sługi nie mające służby.

Oprócz tych władz jest obowiązkiem straży bezpieczeństwa, a mianowicie c. k. żandarmeryi czuwać nad sługami bez służby pozostającymi.

Sługi bez świadectwa (§. 41) lub bez stałego zajęcia, lub o których wiadomo, że ze służby zbiegli, winna c. k. żandarmerya dostawić dotyczącej władzy do właściwego dochodzenia nawet bez poprzedniego zawezwania ze strony służbodawców.

Do sługi bez służby, nienależącego do gminy, jeżeli nie korzysta z wydarzającej się sposobności wstąpienia do służby lub zajęcia się innem godziwem zatrudnieniem, jeżeli wiedzie życie gorszące lub nieobyczajne, jeżeli nie ma widoku dostania się wkrótce do służby, lub otrzymania innego stósownego zatrudnienia, zastosowane będą odpowiednie postanowienia ustaw.

§. 49.

Rozstrzyganie sporów.

Spory między służbodawcami z jednej, a sługami z drugiej strony, powstające z umowy służbowej, lub w ogóle ze stosunku służbowego, a wytoczone:

- a) po zawarciu umowy, jednak przed rozpoczęciem istotnego stosunku służbowego;
- b) w ciągu trwania stosunku służbowego, lub
- c) przed upływem dnia trzydziestego od dnia ustania stosunku służbowego, przeprowadza w drodze jak najkrótszej z wyłączeniem dowodu z przysięgi stron, tudzież bez zaprzysięgania świadków i znawców i rozstrzyga Zwierzchność gminna, względnie c. k. Dyrekcya policyi, a co do służby na obszarach dworskich c. k. Starostwo.

Jeżeli rozechodzi się o spór wynikły z umowy służbowej, która jeszcze w życie nie weszła, ta władza powołaną jest do przeprowadzenia rozprawy i wydania orzeczenia, w której okręgu obciążony przebywa; zresztą zaś władza, w której okręgu istnieje lub istniał stosunek służbowy, z którego spór się wywiązał. Właściwa władza winna w celu przeprowadzenia dochodzenia wyznaczyć termin rozprawy najpóźniej na ósmy dzień po otrzymanem doniesieniu.

Spory służbowe wytoczone po upływie dnia trzydziestego od dnia rozwiązania stosunku służbowego rozstrzygają sądy.

§. 50.

Pretensye o wynagrodzenie szkody.

Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia szkody poszkodowany z obciążonym nie pogodzą się, władza powołana do rozstrzygnięcia sporu, oznaczy w orzeczeniu także wysokość wynagrodzenia.

Jeżeli poszkodowany żąda wynagrodzenia przenoszącego 30 zł. w. a., wtedy w orzeczeniach władzy administracyjnej można mu przyznać tylko wynagrodzenie do 30 zł. w. a., a co do reszty wynagrodzenia należy go odesłać do drogi sądowej.

Jeżeli sługa odszkodowania zapłacić nie jest w stanie, wolno służbodawcy żądać przedłużenia dawniejszej umowy służbowej na czas, dopóki przyznanej kwoty odszkodowania nie odsłuży.

§. 51.

Wykonywanie orzeczeń.

Władza, która orzeczenie wydała, ma w razie przebywania strony zasądzonej po za jej okręgiem urzędowym, udać się o wykonanie prawomocnego orzeczenia do władzy, w której okręgu zasądzony przebywa.

Jeżeli jednak rozechodzi się o przystawienie sługi do rozpoczęcia służby, lub też dostawienie zbiegłego sługi, Zwierzchność gminna jedynie tylko swe własne orzeczenia wykonywać może.

We wszystkich innych wypadkach udawać się należy z dołączeniem prawomocnego orzeczenia do właściwego c. k. Starostwa, względnie do c. k. Dyrekcji policyi o przymusowe przystawienie sługi.

Władza zawezwana winna bezzwłocznie i bez dalszego dochodzenia wykonać zawezwania przez właściwą władzę wystósowane.

Przystawienie sługi skutecznionem być może tylko na koszt służbodawcy, żądającego przystawienia. Jeżeli jednak orzeczenie, na którego podstawie sługa przystawionym został, stanie się prawomocnem, ma służbodawca prawo żądać od sługi zwrotu wszelkich wydatków z tego powodu poniesionych.

§. 52.

Władza karna.

Władzę karną na podstawie postanowień tej ustawy wykonuje Zwierzchność gminna w składzie przepisany w §. 60. ust. gm., c. k. Starostwo, względnie c. k. Dyrekcya policyi.

§. 53.

K a r y.

Za przekroczenie przepisów tej ustawy nakładane będą kary pieniężne lub areszt. Kary pieniężne nie mogą przekraczać kwoty 5 zł. w. a. jednorazowo co do sług, co do innych zaś osób 100 zł. w. a. jednorazowo. Kara aresztu nie może przekraczać dni dwudziestu. Można ją jednak postem zaostrzać przy zachowaniu postanowień ustawy karnej.

Grzywny należy w razie niemożności ściągnięcia przemienić na areszt, licząc za pięć zł. w. a. grzywny po dwadzieścia cztery godzin aresztu, przyczem atoli trwanie aresztu nie może być krótszem, jak godzin dwanaście.

Grzywny tak w gminie jak na obszarze dworskim nakładane, wpływają do funduszu miejscowych ubogich, a to przy grzywnach nakładanych na obszarze dworskim do funduszu miejscowych ubogich tej gminy, z którą obszar dworski tworzy wspólną gminę katastralną.

§. 54.

Wszelkie w wykonywaniu przepisów o stosunkach sług na obszarach dworskich, dotychczas przez polityczną władzę powiatową nałożone i ściągnięte grzywny przypaść mają na fundusz ubogich miejscowych tej gminy, z którą obszar dworski stanowił wspólną gminę katastralną.

§. 55.

Tok instancyi.

Co do rekursów i zażaleń, wnoszonych przeciw orzeczeniom i rozporządzeniom, wydanym na podstawie tej ustawy, obowiązują postanowienia ogólne.

§. 56.

Natychmiastowa wykonalność orzeczeń.

Wniesienie rekursu przeciw orzeczeniu, że sługa ma w służbie nadal pozostać, albo też że stosunek służbowy rozwiązany zostaje i słudze wolno służbę opuścić, nie wstrzymuje natychmiastowego wykonania wydanego orzeczenia.

Orzeczenie zaś, że sługa ma do służby wstąpić, lub że sługa zbiegły do służby przystawiony być winien, tylko w takim wypadku, bez względu na wniesiony rekurs natychmiast wykonać należy, jeżeli słuźbodawca złoży u właściwej władzy kwotę równającą się dwumiesięcznej zasłudze w gotowiznie, która to kwota jednak 15 zł. w. a. przewyższać nie powinna nawet w tym razie, chociażby dwumiesięczna zasługa wynosiła więcej aniżeli 15 zł. w. a.

Kaucya ta służyć ma na zabezpieczenie szkody, jakaby mógł ponieść sługa w skutek wykonania orzeczenia pierwszej instancyi, jeżeliby to orzeczenie przez wyższe władze w dalszym toku instancyi prawomocnie uchylone zostało.

§. 57.

Nadzór nad wykonaniem postanowień tej ustawy.

Co do nadzoru nad Zwierzchnościami gminnymi i nad przełożonym obszarów dworskich pod względem wykonywania postanowień tej ustawy, poruczonych im do wykonywania, obowiązują przepisy ogólne.

Dział VI.

Oficyaliści prywatni.

§. 58.

Warunki zastosowania ustawy.

Ustawa ta w całości lub pojedyncze jej postanowienia mogą być także zastosowane do umów służbowych między słuźbodawcami a oficyalistami prywatnymi zawieranych, jeżeli w umowie służbowej ten warunek przyjętym został.

Umowy takie mają tylko w takim razie moc obowiązującą co do zastosowania całej ustawy lub pojedynczych jej postanowień według przyjętych warunków, jeżeli z powołaniem na ustawę zawarte są na piśmie i stwierdzone w obrębie gminy przez Zastępczość gminną, na obszarze dworskim przez c. k. Starostwo, w mieście zaś Lwowie i Krakowie i w ich okręgu policyjnym przez c. k. Dyрекcyę policyi.

§ 59.

Kompetencya władz.

Władze w dziale V. do wykonania postanowień tej ustawy do orzekania i karania powołane, orzekają z wyłączeniem drogi sądowej w granicach tej ustawy (§ 30, 49, 50) także co do stosunków służbowych oficyalistów prywatnych, z wyjątkiem pomocników przemysłowych i handlowych, co do których obowiązuje ustawa przemysłowa z dnia 20 Grudnia 1859. Dz. ust. p. Nr. 227 ustawa z dnia 15. Marca 1883. Dz. ust. p. Nr. 39 i ustawa z dnia 8. Marca 1885. Dz. ust. p. Nr. 22 i Kodeks handlowy z dnia 17. Grudnia 1862. Dz. ust. p. Nr. 1.

TREŚĆ

postanowień zawartych w ustawie o stosunkach sług.

Dział I. Powstanie stosunku służbowego.

- §. 1. Zawarcie umowy.
- §. 2. Zadatek.
- §. 3. Warunki umowy.
- §. 4. Zastępca słuźbodawcy.
- §. 5. Równoczesne przyjęcie kilku słuźb.
- §. 6. Odmawianie słuźgi.
- §. 7. Stręczenie słuźg.
- §. 8. Rozpoczęcie słuźby.
- §. 9. Nęprzyjęcie słuźgi.
- §. 10. Niestawienie się do słuźby.

Dział II. Prawa i obowiązki w czasie słuźby.

- §. 11. Czas trwania słuźby. Milczące odnawianie.
- §§. 12—16. Obowiązki słuźgi.
- §. 17. Zachowanie się słuźbodawcy w obec słuźgi.
- §. 18. Robota.
- §. 19. Za-sługa.
- §. 20. Wókt i odzież.
- §. 21. Choroba słuźgi.

Dział III. Rozwiązanie stosunku słuźbowego.

- §. 22. Obopólna zgoda.
- §. 23. Śmierć słuźbodawcy.
- §. 24. Zmiana posiadania.
- §. 25. Słuźba wojskowa.
- §. 26. Upływ czasu. Wypowiedzenie dla zapobiegnięcia milczącemu odnowieniu umowy.
- §. 27. Oddalenie słuźgi.
- §. 28. Opuszczenie słuźby.
- §. 29. Wypowiedzenie przed upływem czasu słuźby.
- §. 30. Obowiązki słuźgi przy opuszczaniu słuźby.

- §. 31. Prawo sługi do odzieży przez służbodawcę dostarczanej.
- §. 32. Skutki rozmyślnego zaniedbywania służby.
- §. 33. Skutki oddalenia sługi bez prawnego powodu.
- §. 34. Skutki bezprawnego opuszczenia służby.
- §. 35. Przyjęcie zbiegłego sługi.

Dział IV. Dokumenta służbowe.

- §. 36. Książka służbowa. Jej wydanie.
- §. 37. Przechowywanie książki służbowej.
- §. 38. Certyfikat służbowy.
- §. 39. Przyjęcie sługi bez książki.
- §. 40. Zgłoszenie przyjętego sługi.
- §. 41. Świadcstwo służbowe.
- §. 42. Książka służbowa dokumentem publicznym. Warunki ważności wpisu umowy do książki.
- §. 43. Wydanie duplikatu książki służbowej.
- §. 44. Pozostawienie książki służbowej u służbodawcy.

Dział V. Wykonanie przepisów ustawy.

- §. 45. Zwierzchność gminna.
- §. 46. Starostwo. Przełożony obszaru dworskiego.
- §. 47. Dyrekcya policyi.
- §. 48. Policyjny zakres działania.
- §. 49. Rozstrzyganie sporów.
- §. 50. Pretensye o wynagrodzenie szkody.
- §. 51. Wykonywanie orzeczeń.
- §. 52. Władza karna.
- §. 53. Kary.
- §. 54.
- §. 55. Tok instancji.
- §. 56. Natychmiastowa wykonalność orzeczeń.
- §. 57. Nadzór nad wykonywaniem postanowień tej ustawy.

Dział VI. Oficjaliści prywatni.

- §. 58. Warunki zastosowania ustawy.
- §. 59. Kompetencya władz.

(Nad str. 1)

Książka służbowa.

wydana po myśli przepisów o stosunkach sług ustanowionych ustawa . . . . .
 . . . . . z dnia . . . . . Dz. u. kr. Nr. . . . . .
 dla . . . . .
 . . . . .
 na podstawie . . . . .
 . . . . .
 na dniu . . . . . L. . . . . przez . . . . .
 (pieczęć) . . . . . (podpis)
 (str. 2. próżna)

(str. 3.)

Książka służbowa.

zawierająca . . . . . stronicie opatrzonych liczbami po sobie następującemi
 od . . . . . do . . . . .
 dla . . . . .
 rodem z . . . . .
 gmina . . . . .
 powiat . . . . .
 kraj . . . . .
 przynależn do gminy . . . . .
 powiat . . . . .
 kraj . . . . .

(własnoręczny podpis posiadacza książki lub stwierdzenie, że pisać nie umie)

(str. 4.)

Opisanie osoby.

rok urodzenia . . . . .
 religia i wyznanie . . . . .
 wzrost . . . . .
 twarz . . . . .
 oczy . . . . .
 brwi . . . . .
 nos . . . . .
 włosy . . . . .
 zęby . . . . .
 broda . . . . .
 szczególne znamiona . . . . .

U w a g a. Na stronie 5 i następnych należy zamieścić „Ustawę o stosunkach służb“ w dosłownem brzmieniu.

Na pierwszej stronie

Na drugiej stronie.

Imię i nazwisko i mie- szkanie służbowy	rodaj służby	zadatek dany	umówione wynagro- dzenie	umówiony czas trwa- nia służby	umówione wypowie dzenie	dzień rozpoczęcia służby		Dzień wystąpienia ze służby	wierność	uległość	uzdolnienie	pilność	obyczajność	Uwaga.

i (tak kolejno zadrukować dalszych 34. str. a pozostawić ostatnią próżną).

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda a Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.
Sprawozdawca czyta:

§. 1.

Zawarcie umowy.

Stosunek służbowy polega na umowie służbowej, która pisemnie lub ustnie zawartą być może (§ 2.).

Ustna umowa staje się obowiązującą, gdy sługa odda a słuźbodawca odbierze książkę służbową lub certyfikat jej miejsce zastępujący (§. 36. i 38.).

Dzień zawartej umowy winien być uwidocznonym w książce lub na certyfikacie.

Przemawia p. W. Gnoiński i wnosi opuszczenie wyrazu „ustna“ w ustępie 2. §. 1.

Przemawia p. Antoniewicz i wnosi odroczenie obrad nad niniejszym projektem ustawy.

Przemawia p. St. Badeni, p. Lasocki i wnosi również odroczenie obrad do następnego posiedzenia.

Po objaśnieniu JE. Marszałka przemawia p. Lasocki i powraca do swego wniosku.

Przemawiają p. Zoll, p. Antoniewicz.

JE. Marszałek objaśnia pod względem formalnym.

Przemawia p. Łubieński i przystępuje do wniosku p. Lasockiego oraz prosi J. E. Marszałka o oznaczenie dnia, kiedy sprawa ta wzięta być może pod obrady.

Przemawia p. St. Badeni, p. Łubieński.

JE. Marszałek objaśnia.

Przemawia sprawozdawca.

JE. Marszałek podaje pod głosowanie wniosek p. Antoniewicza.

Izba odrzuca ten wniosek.

JE. Marszałek zawiesza obrady nad ostatnim punktem porządku do godziny 8. wieczorem.

Sekretarz p. St. Badeni czyta następującą interpelację do JE. Pana Komisarza rządowego:

Krajowe Towarzystwo naftowe wniosło do Wys. c. k. Ministerjum handlu, podanie o uwolnienie od cła próżnych używanych drewnianych beczek naftowych. Podanie to odpowiadało koniecznej potrzebie przemysłu naftowego, ponieważ z powodu braku próżnych beczek musiało wiele fabryk transporta swe ograniczyć.

Zapasy beczek znajdujące się w Austrii okazały się za szczupłe, — import nafty do Austrii prawie zupełnie ustał — nowe beczki z naftą z Ameryki nie nadchodzą i dlatego okazała się potrzeba wprowadzania pewnego zapasu próżnych beczek na naftę z krajów ościennych, które sprowadzają naftę amerykańską w beczkach.

Według postanowień taryfy cłowej podlegają próżne używane beczki cłu 5 zł. w złocie za 100 klg. (poz. Nr. 222 c. Gemeinste Holzwaren gefärbt.) Jest to cło, które przewyższa wartość beczek.

Wysokie c. k. Ministerjum handlu, uwzględniło to słuszne żądanie przemysłowców naftowych i wniosło w dniu 28. Października 1887. ustawę do Rady państwa, mającą na celn uwolnienie od cła, próżnych, drewnianych beczek naftowych, przeznaczonych do użytku krajowych dystylarni nafty.

Ponieważ Rada państwa została odroczoneą, a kwestya sprowadzania beczek naftowych jest dla przemysłowców najwyższej wagi, przeto Wys. Rząd w troskliwym uwzględnieniu potrzeb krajowego przemysłu naftowego, starał się temuż na razie dopomóc przez wydanie następnjącego rozporządzenia (dz. p. p. Nr. 124):

Verordnung der Ministerien der Finanzen und des Handels vom 31. October 1887 — betreffend die Zollbehandlung von leeren gebrauchten hölzernen Petroleumfässern.

Im Einvernehmen mit den königlich ungarischen Ministerien der Finanzen und des Handels wird angeordnet, dass für leere gebrauchte, hölzerne Petroleumfässer der entfallende Einfuhrzoll lediglich sicherzustellen ist, wenn der Bezug für im Zollgebiete gelegene Petroleum-Raffinerien erfolgt.

Die Zollsicherstellung wird über Einschreiten der Partei in dem Falle zurückerstattet, wenn binnen sechs Monaten durch eine gesetzliche Anordnung die Zollfreiheit für derlei Fässer angeordnet sein wird.

Dunajewski m. p.

Bacquehem m. p.

Rozporządzenie powyższe wyraźnie oznacza, że przypadające cło od beczek ma być li tylko (lediglich) zabezpieczonem a nie opłaconem w gotówce.

Jedna z dystylarni krajowych złożyła w tym celu jako zabezpieczenie cła papiery wartościowe państwowe (rentę), atoli Dyrekcya skarbu nie przyjęła tego zabezpieczenia i orzeczeniem swem z dnia 12. Listopada 1887. L. 34957 oświadczyła: „że zabezpieczenie cła w duchu powyższego rozporządzenia, tudzież stosownie do przepisów cłowych, w myśl których zabezpieczenie cła papierami wartościowymi, tylko w pewnych wypadkach, do których niniejszy zastosować się nie da, tylko gotówką, a to w złocie lub srebrze miejsce mieć może.“

Orzeczenie to osłabia całą doniosłość, wyżej zacytowanego rozporządzenia ministerjalnego żądanie bowiem składania cła w gotówce (złocie) wymaga obecności sprowadzającego lub jego zastępcy na komorze cłowej, przysyłania temuż na każdy transport pieniędzy na opłacenie cła (nie można bowiem żądać od spedytorów, żeby płacili z własnej kieszeni, a więc na swe ryzyko, bez należytego pokrycia, cła wyższe od wartości towaru) przedstawia to dalej konieczne opóźnienie wysełek, za które w międzyczasie trzeba płacić składowe, wreszcie znaczne straty w odsetkach od opłaconej na cele gotówki, która jako mająca być zwróconą, bez fruktyfikacyi w kasach urzędów cłowych przez dłuższy czas pozostanie.

Z tych powodów zapytują podpisani:

Dlaczego rozporządzenie ministerjalne z dnia 31. października 1887 L. 124. dz. p. p. zostało interpretowanem w duchu przeciwnym zamiarom Wys. Rządu, która to interpretacya utrudnia korzystanie z postanowień tego rozporządzenia?

A. Skrzyński, Gorayski, Stonecki, Miosroszowski, Szeptycki, W. Struszkiewicz, L. Sapięha, Starowiejski, Gaoński, Gniewosz, Żurowski, Torosiewicz, G. Romer, Mazaraki, Bobczyński, R. Łubieński, Zamoyski.

JE. Marszałek oświadcza, iż interpelacya powyższa zakomunikowaną zostanie JE. p. Komisarzowi rządowemu.

JE. Marszałek zamyka posiedzenie i naznacza dalszy ciąg obrad nad sprawozdaniem komisji administracyjnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie projektu ustawy o stosunkach służbowych do godziny 8. wieczór.

Koniec posiedzenia o godzinie 1. minut 30 po południu.

Ciąg dalszy 24. posiedzenia.

Z dnia 17. Stycznia 1888.

Początek o godzinie 8. minut 40 wieczór.

JE. Marszałek konstatuje dostateczną ilość pp. posłów i otwiera posiedzenie na nowo.

JE. Marszałek udziela głosu sprawozdawcy p. Kozłowskiemu który czyta §. 1. ustawy o stosunkach służbowych w brzmieniu następującem:

§. 1.

Zawarcie umowy.

Stosunek służbowy polega na umowie służbowej, która pisemnie lub ustnie zawartą być może (§ 2).

Ustna umowa staje się obowiązującą, gdy sługa odda a służbodawca odbierze książkę służbową lub certyfikat jej miejsce zastępujący (§. 36 i 38).

Dzień zawartej umowy winien być uwidoczniomym w książce lub na certyfikacie.

Przemawia p. W. Gnoiński i wnosi dostatecznie poparte, opuszczenie wyrazu „ustna“ w 2. alinei §. 1.

Przemawia sprawozdawca.

Izba w głosowaniu uchwala ustęp 1. zgodnie z wnioskiem komisji.

Następnie uchwala Izba ustęp 2. zgodnie z wnioskiem komisji, a odrzuca poprawkę p. Gnoińskiego.

Wreszcie uchwala Izba ustęp 3. §. 1. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

§. 2.

Zadatek.

Danie zadatku pozostawia się obopólnej umowie.

Zadatek dany słudze przy zawieraniu umowy wlicza się w zasługę, jeżeli nie postanowiono odmiennie. Umowa co do zadatku winna być uwidoczniomona w książce służbowej lub na certyfikacie.

Przemawia p. Lasocki.

Po przemówieniu sprawozdawcy Izba w głosowaniu uchwala §. 2. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

§. 3.

Warunki umowy.

Warunki umowy służbowej zależą od obopólnego układu. Nieważnymi są jednak warunki, naruszające porządek dozwolonej karności domowej lub sprzeciwiające się ustawom.

Umowa służbowa nie może również czynić uszczerbku obowiązkowemu uczęszczaniu do szkoły.

Za przyjęcie warunków, wzbronionych postanowieniami tego paragrafu ulegną karze tak sługa jak służbodawca lub jego zastępca.

Przemawia p. T. Rozwadowski i wnosi opuszczenie alinei 3. §. 3

Po przemówieniu sprawozdawcy Izba w głosowaniu uchwala cały §. 3. zgodnie z wnioskiem komisji, a odrzuca wniosek p. T. Rozwadowskiego.

Sprawozdawca czyta:

§. 4.

Zastępca służbodawcy.

Postanowienia ustawy o służbodawcy odnoszą się również do jego zastępców. Wyjątek w tej mierze stanowią jedynie takie postanowienia, które ze samej natury rzeczy odnoszą się mogą wyłącznie tylko do osoby samego służbodawcy.

§. 5.

Równoczesne przyjęcie kilku służb.

Zawieranie umów o równoczesne objęcie służby u kilku służbodawców jest niedozwolone.— Sługa działający wbrew temu postanowieniu obowiązany jest wstąpić do służby u tego służbodawcy, któremu oddał książkę służbową lub certyfikat.

Służbodawca, do którego sługa zawierający równocześnie kilka umów służbowych na służbę nie wstępuje, ma prawo żądać od sługi wynagrodzenia (§. 50) lub zwrotu podwójnego zadatku. Sługa podpada nadto stosownej grzywnie lub karze do 14 dni aresztu.

Służbodawca, któremu przy zawieraniu umowy służbowej wiadomem było, że sługa już z kim innym umowę służbową zawarł, nie tylko nie ma prawa do wynagrodzenia szkody, ani do podwójnego zadatku, ale nadto ul-gnie karze stosownej i odpowiada osobom trzecim niepodzielnie ze sługą za wyrządzoną szkodę.

Wzięty zadatek zaś, który sługa w każdym razie zwrócić winien, wpływa do funduszu miejscowych ubogich.

§. 6.

Odmawianie sługi.

Kto sługę namawia, żeby bez powodu przewidzianego w ustawie nie stawił się do służby, do której się zobowiązał, albo żeby służbę przyjętą przed upływem czasu służby opuścił, ul-gnie stosownej grzywnie od 10 do 100 zł. w. a. lub odpowiedniej karze aresztu i staje się nadto służbodawcy odpowiedzialnym za szkodę przez to wyrządzoną (§. 50).

Izba uchwała § 4, 5 i 6. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca prosta omyłkę drukarską w ustępie a) §. 7. mianowicie iż należy po wyrazie służbową wstawić wyrazy „lub certyfikat“ i czyta :

§. 7.

Stręczenie sług.

Stręczenie sług, wykonywane jako zarobkowanie bez zezwolenia władzy, podpada karze stosownie do obowiązujących w tej mierze przepisów.

Nadzór i kontrolę nad osobami i biurami zajmującymi się stręceniem sług, wykonuje w gminach zwierzchność gminna, na obszarach dworskich przełożony obszar, we Lwowie i w Krakowie wraz z okręgiem policyjnym tych miast c. k. Dyrekeya policyi.

Za czynności biur do stręczenia sług upoważnionych odpowiada ten, na czyje imię opiewa wydane upoważnienie do niepodzielnej ręki z osobami, które do wykonywania tych czynności używa.

Osoby lub biura stręceniem sług się trudniące podpadają karze do 100 zł. w. a. lub karze odpowiedniej aresztu :

- a) Za stręczenie sług nieopatrzonych w książkę służbową lub certyfikat ;
- b) za odmawianie sług :
- c) za polecanie sług ze świadomością o ich niemoralności, szkodliwych nałogach lub braku uzdolnienia do ugodzonej służby.

Oprócz kary odpowiadają w wypadkach pod b) i c) wymienionych za szkodę służbodawcy wyrządzoną do niepodzielnej ręki ze sługą.

Trzykrotne wykroczenie przeciw przepisom tej ustawy pociąga za sobą utratę otrzymanego do stręczenia sług upoważnienia.

Stręczącemu nie wolno się upominać o umówione wynagrodzenie aż po upływie dni 30 po zawartej między służbodawcą a sługą umowie.

Za stręczenie sług umowy nie dotrzymujących, lub niezdolnych do usług, do których ugodzeni zostali, służbodawca wynagrodzenia płaćć nie jest obowiązany.

Izba w głosowaniu uchwała §. 7. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta :

§. 8.

Rozpoczęcie służby.

Zawarłszy umowę służbową, obowiązani są, służbodawca przyjmując sługę, sługa zaś wstąpić do służby w oznaczonym czasie.

W razie ociągania się strony od wypełnienia przyjętego obowiązku winna właściwa władza niezwłocznie ociągającą się stronę do dotrzymania umowy zaważać i w razie oporu środkami przymusowymi i grzywną do 70 zł. w. a. lub odpowiednią karą aresztu do dni 14 do tego przynaglić.

Przemawia p. Abrahamowicz i stawia następujący wniosek dostatecznie poparty.

Sejm odracza rozprawę nad ustawą o stosunkach służbowych i przekazuje takową Wydziałowi krajowemu do ponownego zbadania i poczynienia stosownych zmian i przedłożenia na najbliższej sesji sejmowej, a w razie odroczenia Sejmu bezpośrednio po jego zebraniu się.

Przemawia p. Romanowicz.

JE. Marszałek daje objaśnienie pod względem formalnym.

Przemawia p. St. Badeni i wnosi odesłanie projektu ustawy do komisji napowrót.

Przemawia p. T. Rozwadowski.

Przemawia p. ks. A. Sapięha co do wniosku p. Abrahamowicza.

JE. Marszałek przemawia w kwestyi formalnej.

Przemawia sprawozdawca.

P. Romanowicz przemawia dla sprostowania faktu.

Przemawia jeszcze sprawozdawca również dla sprostowania faktu.

JE. Marszałek poddaje pod głosowanie wniosek p. Abrahamowicza.

Izba w głosowaniu uchwała zgodnie z wnioskiem p. Abrahamowicza.

JE. Marszałek oświadcza, iż w obec uchwalenia wniosku p. Abrahamowicza porządek dzienny został wyczerpany i zapytuje Izbę czy zgadza się na wzięcie pod obrady przedmiotów dziś rano Izbie rozdanych mianowicie :

1) sprawozdania komisji bankowej w przedmiocie zmiany statutu Banku krajowego.

2) sprawozdania komisji budżetowej o preliminarzu kraj. średniej szkoły rolniczej i szkoły ogrodniczej w Czernichowie na r. 1888.

3) sprawozdania komisji budżetowej o preliminarzu folwarku Czernichowskiego na r. 1888.

Izba zgadza się na przystąpienie do obrad nad powyższymi przedmiotami i na wezwanie JE. Marszałka przystępuje do obrad nad przedmiotem pod 1) wymienionym.

Sprawozdawca p. Łabiński uwolniony od czytania sprawozdania przedstawia następujący wniosek komisji :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Dotychczasowe brzmienie :

Zmiany :

I. §. 3. lit. h)

h) przyjmowanie gotówki na asygnaty kasowe i na rachunek bieżący ; asygnaty kasowe nie mogą opiewać na kwoty niższe niż 100 zł. a ogólna suma wydanych asygnat kasowych nie może przenosić jednego miliona złotych w. a. w dotychczasowym brzmieniu uchyla się i ma opiewać :

przyjmowanie gotówki na wkładki oszczędności, asygnaty kasowe i na rachunek bieżący.

II. Nagłówek przed §. 50.

b) Przyjmowanie pieniędzy na asygnaty kasowe i rachunek bieżący, uchyla się i ma opiewać:

III. §. 50.

§. 50. Bank krajowy wydawać będzie na złożoną gotówkę w kwocie najmniej 100 zł. w. a. oprocentowane asygnaty kasowe. Formularze asygnat podlegają zatwierdzeniu Rządu, uchyla się i ma opiewać:

b) Przyjmowanie pieniędzy na książeczki oszczędności, asygnaty kasowe i na rachunek bieżący.

§. 50. Bank krajowy przyjmować będzie gotówkę na wkładkę oszczędności. Najniższa wkładka może wynosić 5 zł. w. a. a ogólna suma wkładek oszczędności nie może przenosić jednego miliona zł. w. a. Do wprowadzenia w życie działu wkładek oszczędności, potrzebne jest osobne przyzwolenie c. k. Rządu.

Formularze książeczek oszczędności podlegają zatwierdzeniu c. k. Rządu.

IV. Dotychczasowy § 51. pozostaje w niezmiennym tekście jako §. 52.

V. §. 51.

złożony z dotychczasowych §§. 51. i 52., który opiewał: Zakład uważa posiadacza na okaziciela opiewającej asygnaty kasowej za uprawnionego do odbioru pieniędzy, o ile wkładający nie zastrzeże, iż pieniądze mogą być wydane tylko jemu lub wylegitymowanemu legalizowanym dokumentem pełnomocnikowi albo prawnobywcy. uchyla się i będzie opiewać:

§. 51. Bank krajowy wydawać będzie na złożoną gotówkę w kwocie najmniej 100 zł. w. a. oprocentowane asygnaty kasowe, ogólna suma wydanych asygnat kasowych nie może przenosić jednego miliona zł. w. a.

Zakład uważa posiadacza na okaziciela opiewającej asygnaty kasowej za uprawnionego do odbioru pieniędzy, o ile wkładający nie zastrzeże, iż pieniądze mogą być wydane tylko jeszcze, albo wylegitymowanemu legalizowanym dokumentem pełnomocnikowi albo prawnobywcy.

Formularze asygnat podlegają zatwierdzeniu c. k. Rządu.

VI. §. 63.

Gdy kapitał zakładowy Banku dojdzie do dwóch milionów zł. w. a. nadwyżka coroczna przychodów Banku krajowego, o ile nie będzie potrzebną na utrzymanie w powyższej wysokości kapitału zakładowego, oddaną będzie do dyspozycji Sejmowi krajowemu.

Gdy kapitał zakładowy Banku dojdzie do dwóch milionów dwóch kroć sto tysięcy zł. w. a. nadwyżka coroczna przychodów Banku krajowego, o ile nie będzie potrzebną na utrzymanie w powyższej wysokości kapitału zakładowego, oddaną będzie do dyspozycji Sejmowi krajowemu.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, a Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej. Sprawozdawca czyta:

I. §. 3. lit. h)

przyjmowanie gotówki na wkładki oszczędności, asygnaty kasowe i na rachunek bieżący. Izba w głosowaniu uchwała §. 3. lit. h) w brzmieniu przez komisję proponowanem bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

II. Nagłówek przed §. 50.

b) Przyjmowanie pieniędzy na książeczki oszczędności, asygnaty kasowe i na rachunek bieżący.

III. §. 50.

§. 50 Bank krajowy przyjmować będzie gotówkę na wkładkę oszczędności. Najniższa wkładka może wynosić 5 zł. w. a., a ogólna suma wkładek oszczędności nie może przenosić jednego miliona zł. w. a. Do wprowadzenia w życie działu wkładek oszczędności, potrzebne jest osobne przyzwolenie c. k. Rządu.

Formularze książeczek oszczędności podlegają zatwierdzeniu c. k. Rządu.

IV. Dotychczasowy §. 51. pozostaje w niezmienionym tekście jako §. 52.

Izba w głosowaniu uchwala brzmienie powyżej odczytanych ustępów §. 50. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy, oraz przyjmuje ustęp IV. wniosku komisji.

Sprawozdawca czyta:

V. §. 51.

§. 51. Bank krajowy wydawać będzie na złożoną gotówkę w kwocie najmniej 100 zł. w. a. oprocentowane asygnaty kasowe, ogólna suma wydanych asygnat kasowych nie może przenosić jednego miliona zł. w. a.

Zakład uważa posiadacza na okaziciela opiewającej asygnaty kasowej za uprawnionego do odbioru pieniędzy, o ile wkładający nie zastrzeże, iż pieniądze mogą być wydane tylko jeszcze, albo wylegitymowanemu legalizowanym dokumentem pełnomocnikowi albo prawonabywcy.

Formularze asygnat podlegają zatwierdzeniu c. k. Rządu.

Izba w głosowaniu uchwala brzmienie §. 51. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

VI. §. 63.

Gdy kapitał zakładowy Banku dojdzie do dwóch milionów dwóch kroć sto tysięcy zł. w. a. nadwyżka coroczna przychodów Banku krajowego, o ile nie będzie potrzebną na utrzymanie w powyższej wysokości kapitału zakładowego, oddaną będzie do dyspozycji Sejmowi krajowemu.

Izba w głosowaniu uchwala §. 63. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania powyższych wniosków komisji uchwala takowe w 3ciem czytaniu.

Następuje:

Sprawozdanie komisji budżetowej o preliminarzu kraj. średniej szkoły rolniczej i szkoły ogrodniczej w Czernichowie na rok 1888.

Sprawozdawca p. Abrahamowicz zostaje uwolniony od czytania sprawozdania.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda a Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

P. Antoniewicz żąda skonstatowania kompletu.

Sekretarze konstatują dostateczną ilość pp. posłów.

Sprawozdawca czyta:

Szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki.

Liczba rubr. poz.	I.	Płace nauczycieli.			Razem
			Zwyczajne	Nadzwycz. zł. w. a.	
		1. Nauczyciel fachowy, zarazem dyrektor	2.060		
		2. Trzech nauczycieli fachowych do nauk fachowych po 1.440 zł.	4.320		
		3. Dwóch nauczycieli fachowych do nauk zasadniczych, po 1.240 zł. i dodatek pięcioletni dla jednego 200 zł.	2.680		

Liczba rubr.	poz.	Zwyczajne	Nadzwycz. zł. w. s.	Razem
4.	Kapelan i katecheta	800		
5.	Trzech nauczycieli pomocniczych z płacą adjunktów po 800 zł.	2.400		
6.	Nauczyciel leśnictwa	300		
7.	Instruktor do robót praktycznych	600		
8.	Opał dla kapelana i nauczycieli pomocniczych	260		
Suma Rubryki I.		13.420		13.420

II. Inne płace i zasługi.

9.	Kasyer	800		
10.	Pisarz dyrekcji	500		
11.	Służba zakładowa:			
	a) sługa szkol. (płaca 100 zł. wikt 100 zł.)	200 zł.		
	b) " labor. " 60 " " 100 " 160 "			
	c) stróż dom. " 60 " " 100 " 160 "			
	d) 2 chłopców do usługi uczniów . " 50 " " 180 " 230 "			
	e) stróż nocny i podwórzowy " 60 " " 100 " 160 "	910		
Suma Rubryki II.		2.210		2.210

III. Koszta administracyjne.

12.	Zarząd:			
	a) pomocy kancelaryjne: dla Kuratoryi szkoły	200 zł.		
	dla delegata	200 "		
	b) potrzeby kancelaryjne szkoły	100 "		
	c) druki i inseraty	100 "		
	d) portorya i przesyłki	50 "		
	e) koszta podróży w interesach zakładu	300 "		
	f) koszta przewozu docentów zamiejscowych (weterynaryi i leśnictwa)	200 "	1.150	
13.	Opał	500		
14.	Oświetlenie	250		
15.	Utrzymanie budynków i ogrodzeń	700		
16.	" i uporządkowanie dziedzińca	100		
17.	Zabezpieczenie budynków	350		
18.	Najem pomieszczenia dla docenta i kasyera	240		
19.	Płaca kominiarza	50		
20.	Sprzęty i ruchomości	100	150	
21.	Koszta lustracji zakładu	200		
22.	Koszta nabożeństwa	70		
23.	Lekarz i apteka	100		
24.	Rozmaite nieprzewidziane	100		
Suma Rubryki III.		3.910	150	4.060

Liczba		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
rubr.	poz.	zł.	w. a.	
IV. Utrzymanie uczniów.				
25.	Żywność (50 uczniów po 180 zł.)	9.000		
26.	Opał do kuchni	475		
27.	Służba kuchenna	655		
28.	Sprzęty do sal szpitalnych, infirmaryi i jadalni	100	200	
29.	Odzież (50 uczniów po 40 zł.)	2.000		
30.	Sprzęty do kuchni i naczynia stołowe	60	100	
31.	Pościel	160		
32.	Pranie bielizny i pościeli	250		
Suma Rubryki IV.		12 700	300	13.000

V. Potrzeby naukowe.

33. Eksperymenta przy wykładach:

a)	dla nauczyciela rolnictwa	25		
b)	" " hodowli zwierząt	10		
c)	" " zootomii	20		
d)	" " weterynaryi	25		
e)	" " botaniki	20		
f)	" " fizyki	25		
g)	" " miernictwa	15	140	

34. Zbiory i muzea:

a)	zbiór rolniczy	100 zł.	250 zł.		
b)	" hodowlany	100 "	— "		
c)	" fizyczny	100 "	150 "		
d)	" geograficzny	50 "	— "		
e)	" botaniczny	30 "	100 "		
f)	" zoologiczny	50 "	50 "		
g)	" mechaniczny	50 "	80 "		
h)	" mineralogiczny	10 "	— "		
i)	" technologiczny	20 "	— "		
k)	" okazów leśnych	10 "	20 "		
l)	" " weterynaryjnych	30 "	— "		
m)	" narzędzi rolniczych	100 "	300 "		
n)	" przyrządów matem. oraz mierniczych i niwelacyjnych	20 "	— "		
o)	" modeli do budownictwa	10 "	90 "		
p)	" stacyi meteorol.	20 "	— "	700	1.040

35. Laboratoria:

a)	laboratoryum chemiczne	350 zł.	— zł.		
b)	" roślinno-fizyologiczne	100 "	100 "		
c)	" zoologiczne	100 "	— "	550	100

Liczba rubr.	poz.	Zwyczajne	Nadzwycz. zł. w. a.	Razem
37.	Biblioteka i czytelnia:			
	a) na przykupno dzieł	300 zł.		
	b) na oprawę książek	50 „		
	c) na czasopisma	100 „	450	
37.	Ogród botaniczny		80	100
38.	Utrzymanie pola doświadczalnego		100	
39)	Wycieczki naukowe uczniów z nauczycielami		300	
	Suma Rubryki V.	2 320	1 240	3 560
	Suma wydatków	34 560	1 690	36 250

Izba w głosowaniu uchwala oddzielnie Rubr. I. do włącznie V. wydatków zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

Dochody.

I.	1. Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	5 000		5.000
II.	Opłaty od uczniów.			
	2. Opłaty na utrzymanie od 50 uczniów po 260. zł.	13.000		
	3. Czesne od 50 uczniów po 50 zł.	2 500		
	Suma Rubryki II.	15.500		
III.	4. Dochód z gospodarstwa i spiżarni	50		50
IV.	5. Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego	50		50
	Suma dochodów	20.600	—	20 600
	W porównaniu z wydatkami	—	—	36 250
	okazuje się niedobór do pokrycia z funduszy krajowych	—	—	15 650

J. E. Marszałek podnosi, iż Rubr. I. nie wymaga wotowania.

Izba w głosowaniu uchwala oddzielnie Rubr. II. do włącznie Rubr. IV. działu dochodów zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy i przyjmuje niedobór do pokrycia z fund. kraj. w sumie 15.650 zł.

Sprawozdawca czyta:

II. Szkoła ogrodnicza w Czernichowie.

Wydatki.

I.	Płace nauczycieli.			
	1. Nauczyciel ogrodnik płaca (i opał)	860		
	2. Nauczyciele pomocniczy	300		
	Suma Rubr. I.	1 160		
II.	Koszta administracji.			
	3. Czynnosc z domu i ogrodu	200		
	4. Opał budynku szkolnego i cieplarni	80		
	5. Oświetlenie	30		

Liczba rubr. poz.		Zwyczajne	Nadzwycz. zł. w. a.	Razem
6.	Utrzymanie budynku	50	150	
7.	Sprzęty i ruchomości	40		
8.	Rozmaite nieprzewidziane	50		
	<u>Suma Rubryki II. . . . .</u>	<u>450</u>	<u>150</u>	<u>600</u>

III. Utrzymanie uczniów.

9.	Żywność (6 uczniów po 120 zł.)	720		
10.	Odzież, pościel i pranie (6 uczniów po 40 zł.)	240		
	<u>Suma Rubryki III. . . . .</u>	<u>960</u>		<u>960</u>

IV. Potrzeby naukowe.

11. Ogród:				
a)	najem robotnika	200	zł.	
b)	inspekta szklarnia i drobne wydatki	80	"	
c)	zakupno, nasion, drzewek i szczepów	50	"	
d)	folwarkowi za nawóz	60	"	390
12.	Narzędzia	50		
13.	Materyały pismienne	30		
14.	Książki i inne potrzeby	75		
	<u>Suma Rubryki IV. . . . .</u>	<u>545</u>		<u>545</u>
	<u>Suma wydatków . . . . .</u>	<u>3.115</u>	<u>150</u>	<u>3.265</u>

Izba w głosowaniu uchwała oddzielnie Rubr. I. do włącznie IV. wydatków zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta :

Dochody.

I.	1. Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	2.000		2.000
II.	2. Z ogrodu za ogrodowizny, szczepy i owoce	600		600
	<u>Suma dochodów . . . . .</u>	<u>2.600</u>		<u>2.600</u>
	W porównaniu z wydatkami	—		3.265
	okazuje się niedobór do pokrycia z funduszy krajowych	—		665

Marszałek podnosi, iż Rubr. I nie wymaga wotowania.

Izba w głosowaniu uchwała oddzielnie Rubr. II. działu „dochodów“ zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy i przyjmuje niedobór do pokrycia z funduszy krajowych w sumie 665 zł.

Następuje:

Sprawozdanie komisji budżetowej o preliminarzu folwarku Czernichowskiego na r. 1888.

Sprawozdawca p. D. Abrahamowicz zostaje uwolniony od czytania sprawozdania.

W rozprawie ogólnej przemawia p. Wł. Koziębrodzki.

Po przemówieniu sprawozdawcy przystąpiono do rozprawy szczegółowej.

Liczba
rubr. poz.

Zwyczajne Nadzwyczajne Razem
zł. w. a.

Sprawozdawca czyta:

Wydatki.

I. Wydatki na gospodarstwo.

1. Płace i zasługi:			
a) ekonom (płaca, opał i światło)	240 zł.		
b) służba folwarczna (płaca i wikt)	900 "	1.140	
2. Najem robotnika:			
a) do gospodarstwa folwarcznego	700 zł.		
b) do chmielarni	100 "	800	
3. Dokupno i zmiana nasienia		250	
4. " nawozów dopełniających		100	
5. " słoły i karmy		800	
6. Inwentarz roboczy, uprząż i kucie koni		100	
7. " użytkowy		50	
8. Utrzymanie budynków folwarcznych		150	
9. Rekonstrukcja gnojarni		—	
10. Utrzymanie i dokupno maszyn i narzędzi rolniczych:			
a) naprawa narzędzi i sprzętów	150 zł.		
b) dokupno maszyn i narzędzi	50 "	200	
11. Utrzymanie rowów		100	
12. Zabezpieczenie od pożaru i gradobicia		65	
14. Kuchnia folwarczna (opał i sprzęty)		50	
14. Koszta kancelaryjne		20	
15. Światło i smarowidło		30	
	Suma rubryki I.	3.855	3.855

II. Las i plantacja wikła.

16. Las:			
a) służba leśna	300 zł.		
b) roboty przy eksploatacji lasu	50 "		
c) zalesienie	150 "	500	
17. Utrzymanie i uzupełnienie plantacji wikła		100	500
	Suma Rubr. II.	600	500

III. 18. Wydatki na piec wapienny 6 300 6.300

IV. 19. Wydatki na cegielnię . . . . . 500 — 500

V. Propinacja i przewóz.

20. Utrzymanie budynków propinacyjnych	100		
21. Naprawa krypy i łodzi			
	Suma rubryki V.	100	100

VI. 22. Wydatki na utrzymanie brzegów Wisły:

a) utrzymanie i odnowienie opasek	120 zł.		
b) naprawa ostrogów i tam	50 "	170	170

Liczba rubr.	poz.	Zwyczajne	Nadzwycz. zł. w. a.	Razem
VII. Podatki i opłaty.				
23.	Podatek gruntowy i domowy	275		
24.	" dochodowy z propinacyi i promu	312		
25.	" " i zarobkowy od palenia wapna	86		
26.	" " " od wyrobu cegieł	11		
27.	Opłata na utrzymanie dróg powiatowych i gmin- nych	75		
28.	Składka na szkołę ludową	50		
29.	" " reperacyę kościoła	—	100	
30.	Opłata od przeniesienia własności ($\frac{1}{10}$ część — ósma rata)	—	183	
Suma Rubryki VII.		809	283	1.092
VIII. Spłata kapitałów i odsetek dłużnych.				
31.	Kasie oszczędności w Krakowie: umorzenie pożyczki 7.000 zł. — 26 i 27 rata kapi- tału wraz z odsetkami	554		
32.	Spłata wraz z odsetkami długu hipotecznego w kwo- cie 12.000 zł.	600		
Suma Rubryki VIII.		1.154	—	1.154
IX.	33. Rozmaite nieprzewidziane	50	—	50
Suma wydatków		13 538	783	14 321

Izba w głosowaniu uchwala oddzielnie Rubr. I. do włącznie Rubr. IX. „wydatków“ zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

Dochody.

I. Dochody z gospodarstwa.				
1.	Ze sprzedaży płodów rolnych i chmielarni	1.400		
2.	" " " zwierzęcych:			
	a) krowiarnia	1.400 zł.		
	b) nierogaczna	400 „		
3.	Z wynajętych ról i pastwisk	315		
4.	Czynsz z domu i ogrodu od szkoły ogrodniczej	200		
5.	" z kuźni	40		
6.	Za wynajęte konie	450		
7.	Za nawóz stajenny do ogrodu szkoły ogrodniczej	60		
Suma Rubryki I		4.265	—	4.265
II. Z lasu i wikła.				
8.	Ze sprzedaży drzewa opałowego	670		
9.	Z wikła i trawy wśród wikła	1.570		
Suma Rubr. II.		2 240		2.240
III.	10. Z rybołówstwa	100		100
IV.	11. Z pieca wapiennego	7 000		7.000

Liczba rubr.	poz.	Zwyczajne zł. w. a.	Nadzwyczajne	Razem.
V.	12. Z cegielni	650		650
VI.	Dochody z propinacyi i przewozu.			
	13. Z wydzierżawionej propinacyi:			
	a) propinacya	1.650 zł.		
	b) budy jarmarczne	50	1.700	
	14. Z dzierżawy promu do przewozu		100	
	Suma Rubryki VI.	1.800		1.800
VII.	Lądowe i olborne.			
	15. Z lądowego		30	
	16. Olborne za łamanie kamienia		300	
	Suma rubryki VII.		330	330
VIII.	17. Rozmaite nieprzewidziane	25	—	25
	Suma dochodów	16 410	—	16 410
	W porównaniu z wydatkami			14 321
	okazuje się nadwyżka dochodów			2 089

Izba w głosowaniu uchwala oddzielnie sumy Rubr. I. do VIII. włącznie „dochodów“ zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

JE. Marszałek zamyka posiedzenie i naznacza następne na dzień 19. Stycznia b. r. godzinę 11. przed południem — oznajmiając, iż porządek dzienny tego posiedzenia pp. posłom rozszlany zostanie.

Koniec posiedzenia o godzinie 10 m. 20 wieczór.

Marszałek krajowy :

Jan Tarnowski w. r.

Sekretarze :

Wł. Sapięha w. r.

St. Badeni w. r.

Spis petycyi

wniesionych po dzień 17. Stycznia 1888.

1180. Wydział powiatowy w Podhajcach, p. p. Romana Potockiego, o uznanie drogi powiatowej z Halicza do Podhajec za drogę krajową i przyjęcie takowej na fundusz krajowy.
1181. Rada powiatowa w Bohorodczanach, p. p. Strassera, o podwyższenie wynagrodzenia za dostarczane z urzędu podwoły.
1182. Ta sama. p. p. Strassera, o rozłożenie ciężarów drogowych we formie dodatków do stałych podatków.
1183. Ta sama p. p. Strassera, w sprawie sadzenia drzewek przy drogach.
1184. Ta sama, p. p. Strassera, w sprawie przymusowej asekuracji budynków włościańskich i miejskich od ognia.
1185. Ta sama, p. p. Strassera, o założenie i utrzymywanie powszechnych zakładów dla ubogich nieuleczalnych chorych.
1186. Ta sama, p. p. Strassera, w sprawie kosztów na stawianie budynków szkolnych.
1187. Ta sama, p. p. Strassera, w sprawie opodatkowania gorzelnii rolniczych.
1188. Wydział pow. w Husiatynie, p. p. Siczynskiego, w sprawie jak wyżej.
1189. Gmina Manastyrsko pod Kossowem, p. p. Romańczuka, o skrócenie nadużyć naczelnika gminy.
1190. Gmina Uhełna pow. Stryjskiego, p. p. Ohrymowicza, o prawo poboru surowicy.
1191. Komitet cerkiewny w Trościańcu, p. p. Sembratowicza, o zapomogę na upiększenie cerkwi tamtejszej.
1192. Hipolit Doliński, nauczyciel ludowy, p. p. Romańczuka, o zapomogę.
1193. Tadeusz Dąbrowski, nauczyciel szkoły wydziałowej w Wielieźce, p. p. Romańczuka, o zatrzymanie mu dotychczasowej płacy w kwocie 420 zł.
1094. Jakób Nabak, nauczyciel ludowy w Wietlinie, p. p. Zamoyskiego, o zapomogę.
1195. Julia Małczyńska, wdowa po księdzu, p. p. Kowalskiego, o zapomogę.
1196. Władysław Czerniecki, p. p. Smolkę, o wsparcie.
1197. Magistrat m. Jarosławia, p. p. Władysława Badenięgo, w sprawie podwyższenia płac nauczycielom tamtejszej 4-klasowej szkoły ludowej męskiej.
1198. Reprezentacya m. Buczacza, p. p. Wł. Wolańskiego, o wezwanie Wys. Rządu o przeistoczenie gimnazjum tamtejszego na ośmioklasowe.
1199. Gmina miasteczka Potoka Złotego, p. p. Władysława Wolańskiego, z poparciem powyższej sprawy.
1200. Gmina m. Jazłowca, p. p. Wł. Wolańskiego, z poparciem powyższej sprawy.
1201. Gmina miasteczka Barysza, p. p. Wł. Wolańskiego, z poparciem powyższej sprawy.
1202. Gmina miasta Monasterzysk, p. p. Wł. Wolańskiego, z poparciem powyższej sprawy.
1203. Gmina Uście Zielone, p. p. Wł. Wolańskiego, z poparciem powyższej sprawy.
1204. Gmina m. Buczacza, p. p. Wł. Wolańskiego, o podwyższenie wynagrodzenia za dostarczone z urzędu podwoły.
1205. Ta sama, p. p. Wł. Wolańskiego, o przeniesienie siedziby c. k. Rady szkolnej okręgowej z Czortkowa do Buczacza.

